64. Perjantaina 11 päivänä lokakuuta 1991

kello 13

Päiväjärjestys

Ilmoituksia S.

Kolmas käsittely:

1) Ehdotus laiksi Sveitsin kanssa tehdyn sveitsiläisten juustojen tuontia koskevan pöytäkirjan eräiden määräysten hyväksymisestä 1952

Hallituksen esitys n:o 45
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 1

2) Ehdotus laiksi vaarallisten jätteiden maan rajan ylittävien siirtojen ja käsittelyn valvontaa koskevan Baselin yleissopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä .. „

Hallituksen esitys n:o 42
Ympäristövaliokunnan mietintö n:o 3

3) Ehdotus laiksi jätehuoltolain muuttamisesta 1953

Hallituksen esitys n:o 47
Ympäristövaliokunnan mietintö n:o 4

Toinen käsittely:

4) Ehdotus laiksi yksilöiden suojelua henkilötietojen automaattisessa tietojenkäsittelyssä koskevan yleissopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä 1954

Hallituksen esitys n:o 43
Hallintovaliokunnan mietintö n:o 2

5) Ehdotus laiksi Tanskan, Suomen, Norjan ja Ruotsin välillä valtakunnanrajojen yli ulottuvaa yhteistyötä onnettomuustapauksissa ihmisiin, omaisuuteen tai ympäristöön kohdistuvien vahinkojen estämiseksi tai rajoittamiseksi koskevan sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä 1954

Hallituksen esitys n:o 48
Hallintovaliokunnan mietintö n:o 3

6) Ehdotus laiksi verohinnantaksojen lakkauttamisesta sekä niihin sisältyvien hintojen perusteella suoritettavien valtion menojen vakauttamisesta annetun lain kumoamisesta ..... „

Hallituksen esitys n:o 25
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 2

7) Ehdotukset laiksi kansainvälisestä energiaohjelmasta tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä ja sopimuksen soveltamisesta sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi ..... „

Hallituksen esitys n:o 44
Talousvaliokunnan mietintö n:o 9

Ensimmäinen käsittely:

8) Ehdotus laiksi rehujen rasva- ja valkuaisverosta annetun lain muuttamisesta 1955

Hallituksen esitys n:o 73
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 25

9) Ehdotus laiksi öljyjätemaksusta annetun lain 10 §:n muuttamisesta ..... „

Hallituksen esitys n:o 74
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 26

S.

10) Ehdotus laiksi paineastialain muuttamisesta ... 1955

Hallituksen esitys n:o 75
Talousvaliokunnan mietintö n:o 10

11) Ehdotus laiksi räjähdysvaarallisista aineista annetun lain muuttamisesta ... „

Hallituksen esitys n:o 76
Talousvaliokunnan mietintö n:o 11

Esitellään:

12) Hallituksen esitys n:o 102 laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain 16 §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta ... „

13) Hallituksen esitys n:o 103 laiksi terveyskeskusmaksukokeilusta ... „

14) Hallituksen esitys n:o 104 laeiksi kansanterveyslain 21 §:n ja erikoissairaanhoitolain 37 §:n muuttamisesta ... 1966

15) Hallituksen esitys n:o 105 vuonna 1992 perittäviä sosiaaliturvamaksuja koskevaksi lainsäädännöksi ... „

16) Hallituksen esitys n:o 107 laiksi lapsilisälain muuttamisesta ... „

17) Hallituksen esitys n:o 109 laiksi lasten kotihoidon tuesta annetun lain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta ... 1968

18) Hallituksen esitys n:o 123 laiksi maataloustulolain eräiden säännösten soveltamisesta vuonna 1991 ... 1969

19) Hallituksen esitys n:o 124 laiksi maataloustulolain eräiden säännösten soveltamisesta vuonna 1992 ... „

20) Hallituksen esitys n:o 114 laiksi metsänparannuslainojen takaisinperinnän nopeuttamisesta ja koron nostamisesta ... 1972

21) Hallituksen esitys n:o 115 laiksi sokerilain muuttamisesta ... 1973

S.

22) Hallituksen esitys n:o 116 kotimaisesta tärkkelystuotannosta annetun lain muuttamisesta ... 1973

23) Hallituksen esitys n:o 117 laiksi kotimaisesta öljykasvituotannosta annetun lain muuttamisesta ... 1974

24) Hallituksen esitys n:o 118 laiksi maidon, sianlihan ja viljan vientikustannusmaksusta annetun lain muuttamisesta ... „

25) Hallituksen esitys n:o 106 laiksi maatalousyrittäjän lomituspalveluista annetun lain muuttamisesta ... „

26) Hallituksen esitys n:o 108 laiksi maatalousyrittäjien eläkelain muuttamisesta ... „

27) Hallituksen esitys n:o 119 laeiksi ulkomaanliikenteen kauppa-alusluettelosta sekä sairausvakuutuslain, kuntoutusrahalain, merimieseläkelain 1 §:n ja työttömyyskassalain muuttamisesta sekä ulkomaanliikenteen lastialusten kilpailuedellytysten edistämisestä annetun lain kumoamisesta ... 1975

28) Hallituksen esitys n:o 120 laiksi Valtiontakuukeskuksesta annetun lain muuttamisesta ... 1981

29) Hallituksen esitys n:o 121 laeiksi teknologian kehittämiskeskuksesta annetun lain muuttamisesta ja teollisuussihteereistä annetun lain kumoamisesta ... „

30) Hallituksen esitys n:o 110 laiksi valtioneuvoston jäsenten palkkiosta annetun lain 1 §:n väliaikaisesta muuttamisesta ... 1982

31) Hallituksen esitys n:o 101 laeiksi liikuntalain ja nuorisotyölain väliaikaisesta muuttamisesta ... „

32) Hallituksen esitys n:o 111 Suomen, Norjan ja Ruotsin välillä Pohjoiskalotin koulutussäätiön perustamisesta tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä ... „

S.

33) Hallituksen esitys n:o 112 laiksi kansainvälisiä konferensseja ja erityisedustustoja koskevista erioikeuksista ja vapauksista annetun lain muuttamisesta 1982

34) Hallituksen esitys n:o 113 eräiden verotusmenettelyä koskevien säännösten muuttamisesta ..... „

35) Hallituksen esitys n:o 122 laeiksi eräiden työlainsäädäntöön kuuluvien lakien kumoamisesta ja muuttamisesta ..... „

36) Ed. Pykäläisen ym. lakialoite n:o 68 laiksi tieliikennelain 8 ja 86 §:n muuttamisesta ..... „

37) Ed. U. Anttilan ym. lakialoite n:o 69 laiksi tieliikennelain 14 ja 32 §:n muuttamisesta 1985

38) Puhemiesneuvoston ehdotus eduskunnan työjärjestyksen muuttamisesta 1986

Pöydällepanoa varten esitellään:

39) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 27 hallituksen esityksen johdosta laiksi ravintorasvaverosta annetun lain muuttamisesta (HE 72) ..... „

40) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 28 hallituksen esityksen johdosta laiksi sokeriverosta annetun lain 4 ja 12 §:n muuttamisesta (HE 81) ..... „

41) Talousvaliokunnan mietintö n:o 12 hallituksen esityksestä laiksi luottolaitosten varoista myönnettävistä eräistä korkotukilainoista annetun lain 2 §:n muuttamisesta (HE 83) ..... „

Puhetta johtaa puhemies Suominen.

Nimenhuudossa merkitään poissa oleviksi ensimmäinen varapuhemies Paakkinen sekä edustajat Backman, von Bell, Hautala, Iivari, Jaakonsaari, Jouppila, Juhantalo, Järvilahti, Kauppinen, Kemppainen, Laine, Laivoranta, Laurila, P. Leppänen, Louvo, Metsämäki, Myller, Mäki-Hakola, Mölsä, Nordman, Paloheimo, Perho-Santala, Pokka, Polvinen, Ranta, Rusanen, Saapunki, Siuruainen, Stenius-Kaukonen, Särkijärvi, Tennilä, Toivonen, Vehkaoja, Viljamaa ja Väistö.

Nimenhuudon jälkeen ilmoittautuu ed. Mäki-Hakola.

Ilmoitusasiat:

Lomanpyynnöt

Vapautusta eduskuntatyöstä saavat tästä päivästä sairauden vuoksi edustajat P. Leppänen ja Mölsä, virkatehtävien vuoksi edustajat Paakkinen ja Rusanen sekä yksityisasioiden vuoksi edustajat Backman, von Bell, Hautala, Iivari, Jaakonsaari, Kauppinen, Laine, Laivoranta, Louvo, Metsämäki, Nordman, Paloheimo, Polvinen, Saapunki, Stenius-Kaukonen, Toivonen ja Väistö sekä kuluvan kuun 15 päivään virkatehtävien vuoksi ed. Särkijärvi.

Uusi hallituksen esitys

Puhemies: Ilmoitetaan, että tasavallan presidentin kirjelmän ohella kuluvan lokakuun 4 päivältä on eduskunnalle saapunut hallituksen esitys n:o 100, joka nyt on edustajille jaettu.

Kirjalliset kysymykset

Puhemies: Ilmoitetaan, että eduskunnalle ovat, puhemiehelle osoitettuina, saapuneet vastaukset kirjallisiin kysymyksiin n:ot 198 ja 208 — 210. Nämä kysymykset vastauksineen on nyt jaettu edustajille.

Päiväjärjestyksessä olevat asiat:

1) Ehdotus laiksi Sveitsin kanssa tehdyn sveitsiläisten juustojen tuontia koskevan pöytäkirjan eräiden määräysten hyväksymisestä

Osittain kolmas, osittain ainoa käsittely
Hallituksen esitys n:o 45
Ulkoasiainvaliokunnan mietintö n:o 1

Puhemies: Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan. Sen jälkeen päätetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksesta, joka voidaan nyt hyväksyä tai hylätä, ja lopuksi ainoassa käsittelyssä ulkoasiainvaliokunnan mietinnön ensimmäiseen ponteen sisältyvästä ehdotuksesta, joka koskee sopimuksen niiden määräysten hyväksymistä, jotka vaativat eduskunnan suostumuksen.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Ulkoasiainvaliokunnan mietinnön ensimmäiseen ponteen sisältyvä ehdotus hyväksytään.

Asia on loppuun käsitelty.

2) Ehdotus laiksi vaarallisten jätteiden maan rajan ylittävien siirtojen ja käsittelyn valvontaa koskevan Baselin yleissopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

Osittain kolmas, osittain ainoa käsittely
Hallituksen esitys n:o 42
Ympäristövaliokunnan mietintö n:o 3

Puhemies: Ensin sallitaan keskustelu asiasta kokonaisuudessaan. Sen jälkeen päätetään kolmannessa käsittelyssä lakiehdotuksesta, joka voidaan nyt hyväksyä tai hylätä, ja lopuksi ainoassa käsittelyssä ympäristövaliokunnan mietinnön ensimmäiseen ponteen sisältyvästä ehdotuksesta, joka koskee sopimuksen niiden määräysten hyväksymistä, jotka vaativat eduskunnan suostumuksen.

Menettelytapa hyväksytään.

Keskustelu:

Ed. Seppänen: Herra puhemies! Periaate jonka mukaan tuotannossa ja kulutuksessa syntyvät jätteet tulisi tehdä vaarattomiksi ja käsitellä tai käyttää raaka-aineena ensisijaisesti siinä maassa, missä ne ovat syntyneet, on oikea. Sitä kannatamme, ja valiokunta kannatti sitä periaatetta yksimielisesti. Osa jätteistä joudutaan joka tapauksessa kuitenkin siirtämään maasta toiseen erityisesti siinä tapauksessa, että kehitysmaissa syntyy ongelmajätteitä, joita ei pystytä niissä maissa käsittelemään.

Kansainvälinen ongelma tuntuu valiokunnan saamien selvitysten mukaan olevan kuitenkin se, että ei ole sellaista tullikoodistoa, joka kertoisi yksiselitteisesti, että kysymyksessä on ongelmajäte. Tällaisen nimikkeistön kehittäminen sekä kansallisesti että kansainvälisesti on mitä tärkein asia ja auttaa sellaisten aineiden sekä alkuperänettä käsittelytavan selvittämisessä, jotka ovat luokiteltavissa ongelmajätteiksi.

Sen takia ehdotan, että hyväksyttäisiin nimelläni edustajille jaettu ponsilauselma tämän asian kehittämiseksi ja hallituksen kannustamiseksi toimimaan siihen suuntaan, että tällainen nimikkeistö kehitettäisiin. Ehdotukseni kuuluu seuraavasti:

"Eduskunta edellyttää, että hallitus ryhtyy toimenpiteisiin sellaisen kansallisen ja kansainvälisen tullikoodiston aikaansaamiseksi, jonka perusteella tullinimikkeeseen on liitettävä erityinen merkintä siinä tapauksessa, että kyseessä on ongelmajäte."

Ed. Astala: Herra puhemies! Kannatan ed. Seppäsen ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemies: Keskustelussa on ed. Seppänen ed. Astalan kannattamana ehdottanut edellä esittämäänsä perustelulausumaa.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

Ympäristövaliokunnan mietinnön ensimmäiseen ponteen sisältyvä ehdotus hyväksytään.

P u h e m i e s : Lopuksi on äänestettävä perusteluja koskevasta ehdotuksesta.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Seppäsen ehdotus "ei".

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 89 jaa- ja 67 ei-ääntä; poissa 43. (Koneään. 1)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Asia on loppuun käsitelty.

3) Ehdotus laiksi jätehuoltolain muuttamisesta

Kolmas käsittely
Hallituksen esitys n:o 47
Ympäristövaliokunnan mietintö n:o 4

P u h e m i e s : Toisessa käsittelyssä päätetty lakiehdotus voidaan nyt hyväksyä tai hylätä.

Keskustelu:

Ed. A s t a l a : Arvoisa puhemies! Käsittelyssä oleva laki jätehuoltolain muuttamisesta on laadittu niin, että sisältö täyttäisi Baselin sopimuksen jätteenkuljetuksen valvonnalle asettamat minimivaatimukset. Käsiteltävän lain 23 f § antaa vesi- ja ympäristöhallitukselle yksittäistapauksissa oikeuden asettaa ehtoja jätteen tuonnille, viennille ja kauttakuljetukselle sen varmistamiseksi, että kansainvälinen kuljetus on järjestetty tämän lain edellyttämällä tavalla ja on Baselin sopimuksessa tarkoitettujen vaarallisten aineiden kuljetusta koskevien määräysten mukainen.

Samassa säännöksessä ongelmajätteiden osalta on viranomaisten harkintavaltaa määrittävänä näkökohtana mainittu vaatimus, että toimenpide voidaan katsoa yleisen edun sekä ongelmajätehuollon valtakunnallisen kehittämisen kannalta tarpeelliseksi tai tarkoituksenmukaiseksi. Tätä säännöstä on mahdollista lukea niin, että on yleisen edun mukaista ja ongelmajätehuollon kehittämisen kannalta tarpeellista ja tarkoituksenmukaista hyväksyä mahdollisimman paljon ongelmajätekuljetuksia Suomeen, jos se on tarpeen Suomessa liiketaloudellisilla periaatteilla toimivan ongelmajätelaitoksen kannattavuuden parantamiseksi.

Näin tulkittuna markkinavetoisen ongelmajätelaitoksen toiminnan välillinen tukeminen liberaalilla lupaharkinnalla voi muodostaa ristiriidan Baselin sopimuksen 4 artiklan 1 d-kohdassa asetettuun määräykseen nähden, jossa yleisesti edellytetään vaarallisten jätteiden rajanylitysten rajoittamista minimiin.

Tähän vedoten ehdotankin eduskunnan hyväksyttäväksi seuraavan lausuman, jonka tarkoituksena on korostaa harkinnan yhteydessä tiukkuutta. Ehdotus kuuluu seuraavasti:

"Hyväksyessään lakiehdotuksen eduskunta edellyttää hallituksen ryhtyvän toimiin vaarallisten jätteiden maasta viennin ja maahan tuonnin rajoittamiseksi pitäen periaatteena sitä, että ensisijaisena tavoitteena on estää vaarallisten jätteiden syntyminen ja toissijaisena tavoitteena niiden käsittely siellä, missä ne syntyvät."

Ed. W a h l s t r ö m : Herra puhemies! Kannatan ed. Astalan tekemää ehdotusta.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Keskustelussa on ed. Astala ed. Wahlströmin kannattamana ehdottanut edellä esittämäänsä perustelulausumaa.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Lakiehdotus hyväksytään.

Lakiehdotuksen kolmas käsittely julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Lopuksi on äänestettävä perusteluja koskevasta ehdotuksesta.

Äänestys ja päätös:

Mietintö "jaa", ed. Astalan ehdotus "ei".

P u h e m i e s : Äänestyksessä on annettu 93 jaa- ja 57 ei-ääntä, 3 tyhjää; poissa 46. (Koneään. 2)

Eduskunta on hyväksynyt mietinnön.

Asia on loppuun käsitelty.

4) Ehdotus laiksi yksilöiden suojelua henkilötietojen automaattisessa tietojenkäsittelyssä koskevan yleissopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 43
Hallintovaliokunnan mietintö n:o 2

Puhemies: Käsittelyn pohjana on hallintovaliokunnan mietintö n:o 2. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1 ja 2 §, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

5) Ehdotus laiksi Tanskan, Suomen, Norjan ja Ruotsin välillä valtakunnanrajojen yli ulottuvaa yhteistyötä onnettomuustapauksissa ihmisiin, omaisuuteen tai ympäristöön kohdistuvien vahinkojen estämiseksi tai rajoittamiseksi koskevan sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 48
Hallintovaliokunnan mietintö n:o 3

Puhemies: Käsittelyn pohjana on hallintovaliokunnan mietintö n:o 3. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1 ja 2 §, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

6) Ehdotus laiksi verohinnantaksojen lakkauttamisesta sekä niihin sisältyvien hintojen perusteella suoritettavien valtion menojen vakauttamisesta annetun lain kumoamisesta

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 25
Maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 2

Puhemies: Käsittelyn pohjana on maa- ja metsätalousvaliokunnan mietintö n:o 2. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotuksen yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta 1 ja 2 §, johtolause ja nimike.

Lakiehdotuksen toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

7) Ehdotukset laiksi kansainvälisestä energiaohjelmasta tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä ja sopimuksen soveltamisesta sekä eräiksi siihen liittyviksi laeiksi

Toinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 44
Talousvaliokunnan mietintö n:o 9

Puhemies: Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö n:o 9. Ensin sallitaan asiasta yleiskeskustelu, sen jälkeen ryhdytään lakiehdotusten yksityiskohtaiseen käsittelyyn.

Yleiskeskustelua ei synny.

Yksityiskohtaisessa käsittelyssä hyväksytään keskustelutta

ensimmäisen lakiehdotuksen 1—15 §, johtolause ja nimike,

toisen lakiehdotuksen 1 ja 14 §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike,

kolmannen lakiehdotuksen 1 ja 8 a §, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike sekä

neljännen lakiehdotuksen 46 luvun 1 § ja luvun otsikko, voimaantulosäännös, johtolause ja nimike.

Lakiehdotusten toinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

8) Ehdotus laiksi rehujen rasva- ja valkuaisverosta annetun lain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 73
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 25

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 25.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

9) Ehdotus laiksi öljyjätemaksusta annetun lain 10 §:n muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 74
Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 26

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 26.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

10) Ehdotus laiksi paineastialain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 75
Talousvaliokunnan mietintö n:o 10

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö n:o 10.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

11) Ehdotus laiksi räjähdysvaarallisista aineista annetun lain muuttamisesta

Ensimmäinen käsittely
Hallituksen esitys n:o 76
Talousvaliokunnan mietintö n:o 11

P u h e m i e s : Käsittelyn pohjana on talousvaliokunnan mietintö n:o 11.

Keskustelua ei synny.

Lakiehdotuksen ensimmäinen käsittely julistetaan päättyneeksi.

12) Hallituksen esitys n:o 102 laiksi sosiaali- ja terveydenhuollon suunnittelusta ja valtionosuudesta annetun lain 16 §:n väliaikaisesta muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta

lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

13) Hallituksen esitys n:o 103 laiksi terveyskeskusmaksukokeilusta

Valiokuntaan lähettäminen

P u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan, jonka tulee pyytää lausunto perustuslakivaliokunnalta.

Keskustelu:

Ed. L a h t i - N u u t t i l a : Arvoisa puhemies! Monilla ehdotuksillaan ja toimenpiteillään maan hallitus eriarvoistaa ja haluaa eriarvoistaa Suomen kansalaiset. Se on ehdottomasti tuomittavaa. Näin kuitenkin tapahtuu. Käsittelyssä oleva hallituksen esitys laiksi terveyskeskusmaksukokeilusta on yksi hyvä esimerkki.

Hallitus esittää terveyskeskusmaksujen kokeilua 30—40 kunnassa. Maksun suuruus olisi enimmillään 60 markkaa. Hallituksen esitys on monella tavalla mielenkiintoinen ja jopa ovela. Lähteminen liikkeelle kokeilujen avulla on selvä osoitus siitä, että hallituksella ei ollut rohkeutta tehdä selkeätä päätöstä terveyskeskusmaksujen puolesta tai vastaan. Hallitus heittää pallon kunnille, jonka jälkeen ainakin teoriassa sosiaali- ja terveysministerillä, miksei muillakin, on mahdollisuus valita kokeiluun sellaiset kunnat, jotka eivät satu pahasti omalle kannatusalueelle. (Ed. Luttinen: Presidenttipeliä!) — Terveyskeskusmaksujen vastustus on nimittäin varsin laajaa myös keskustalaisen väen, erityisesti Eläkeliiton, piirissä. — Toivon tietenkin, ettei näin tapahdu, jos tämä lakiesitys kaikesta vastustuksesta huolimatta tulee hyväksytyksi eduskunnassa. Kotiin päin vetäminen ei ole kuitenkaan outo tapa keskustalaisessa linjanvedossa. Terveyskes-

kusmaksujen kokeilu asettaa eri kuntien kansalaiset eriarvoiseen asemaan.

Jos lakiesitys toteutuu, sairastaminen vierekkäisissä kunnissa saattaa tulla jatkossa maksamaan tuhansia markkoja tai ei juuri ollenkaan. Tämä ei voi olla oikein, kun kyseessä ovat kansalaisten peruspalvelut. Nykyinen perusterveydenhuolto on rakennettu sen kauniin periaatteen varaan, että kaikilla kansalaisilla tulee olla oikeus maksuttomiin, tietyn tasoisiin peruspalveluihin.

Tässä yhteydessä, jos hallitus on kokeilumielellä, tulee mieleen myös toisenlainen kokeilu. Myös sitä voisi kokeilla, että muutamissa kunnissa maksettaisiin kymppi niille, jotka yksityisen lääkäriaseman sijasta käyttävät terveyskeskuspalveluja. Tutkittavana voisi olla mm. se, mikä vaikutus tällä olisi sairausvakuutuskorvausmenoja vähentävänä tekijänä. Kokeiluilla maksun vaikutukset voisivat selvitä laajemminkin.

Terveyskeskusmaksut ja niiden kokeilu ovat osa sitä hallituksen kurjistamispolitiikkaa, jossa laman maksumiehiksi pannaan sairaat, työttömät, lapsiperheet ja eläkeläiset. Toisin sanoen rahaa kootaan väestöryhmiltä, joilla on vähiten maksukykyä. Tämäkö on sitä keskustan perusturvuudistusta, jota mainostettiin ennen vaaleja keskustan vaihtoehtona?

Omasta mielestäni kansalaisten perusturvaan kuuluu jokaisessa Suomen kunnassa maksuton perusterveydenhuolto ja näin pitäisi olla jatkossakin. Pidän hallituksen lakiesitystä osoituksena vastuun pakoilusta enkä hyväksy terveyskeskusmaksujen käyttöönottoa missään muodossa.

Ed. S k i n n a r i (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Lahti-Nuuttilan puheenvuorossa erittäin hyvin tuotiin esille ne hallituksen esityksen heikkoudet, jotka on monien eri järjestöjen taholta ja julkisuudessakin kerrottu.

Puheenvuorosta puuttui vain se tärkeä näkökohta, joka puhemiesneuvostossakin oli esillä, kun keskusteltiin siitä, pitääkö tästä pyytää perustuslakivaliokunnan lausunto vai eikö pidä. On nimittäin perustuslain näkökulmasta lievästi sanoen aika mielenkiintoista, että hallitus esittää Suomeen luotavaksi erilaisia kuntia sen suhteen, maksaako terveyskeskuspalvelu kunnassa vai ei. Hallitus on synnyttämässä Suomeen nyt erilaisia kuntia, eriarvoisia kansalaisia, niin että oikein pitäisi maksullisten kuntien rajalle laittaa varoituskilvet siitä, että nyt tulette sen kunnan alueelle, missä on 60 tai 100 markan terveyskeskusmaksu, minkälaisen linjan nyt hallitus ottaa. (Ed. Rinne: Ministeri Kuuskosken kuva olisi parempi siellä rajalla!)

Joka tapauksessa todellakin ihmettelen sitä, että nykyinen sosiaali- ja terveysministeri on tällaisen esityksen suostunut antamaan siitä huolimatta, että ymmärrän kyllä keskustan sisällä tapahtuvan valtataistelun tulevasta presidenttiehdokkuudesta. Mutta se, että sosiaali- ja terveysministeri on tällaisen kompromissin mennyt esittämään, minun mielestäni on todellakin käsittämätöntä.

On tärkeätä nyt, että perustuslakivaliokunta selvittää todella, onko mahdollista, että Suomeen syntyy erilaisia kuntia, niin että kansalaiset ovat eriarvoisessa asemassa.

Ed. T a i n a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Toisaalta on vähän hurskastelua puhua siitä, että kansalaiset ovat eri kunnissa eriarvoisessa asemassa. Tosiasiahan on, että tällainen tilanne on jo tällä hetkellä, koska kuntien järjestämät palvelut vaihtelevat hyvin suuresti. Esimerkiksi Pohjois- ja Itä-Suomessa on sataprosenttiset palvelut sosiaali- ja terveydenhuollossa monissakin kunnissa. Toisin on täällä Etelä-Suomessa. Totta kai tällaisiin kokeiluihin täytyy olla mahdollisuus.

Muuten olen kyllä sitä mieltä, että terveyskeskusmaksukokeilu on toisaalta vähän turha, koska en tiedä, mitä sillä varsinaisesti pystytään kokeilemaan tai mitä sillä pystytään osoittamaan. Kyllä mielestäni olisi pitänyt päättää ilman muuta siitä, että terveyskeskusmaksut otetaan käyttöön koko maassa.

Nyt hallitus ehdottaa, että otetaan käyttöön laboratorio- ja röntgenmaksut. Se on epäoikeudenmukainen ratkaisu sairaitten näitä palvelujen käyttävien kannalta, koska todella sairastavat ihmiset joutuvat nämä kustannukset maksamaan. Sen sijaan peruskäynnillä eli terveyskeskuskäynnillä ei maksua peritä.

Mielestäni on vahinko, että terveyskeskusmaksusta on tullut eräänlainen tabu. Vain sen mahdollisuudesta keskustellaan, ja kaikki muu peittyy sen alle. Todellisuudessa tässä budjetissa esitetään huomattavia korotuksia, niin kuin on vuosikausia jouduttu esittämään, terveydenhuollon eri maksuihin, mm. erikoissairaanhoidossa huomattavia korotuksia. Vain yksi ainoa maksu on sellainen, mitä missään tapauksessa ei tultaisi hyväksymään. En suoraan sanoen ymmärrä sitä poliittista jähmeyttä, joka tätä yhtä maksua kohtaan poliittisissa puolueissa on, kun ottaa

huomioon sen tosiasian, että muutoin sairaan maksut nousevat huomattavasti tässäkin budjetissa. Toivoisi myös, että eri etujärjestöt kiinnittäisivät huomioita muihinkin maksuihin vastustaessaan vain yhtä ainoaa maksua ja yhtä ainoaa maksukokeilua.

Ed. Seppänen (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Lahti-Nuuttila on täysin oikeassa puheenvuorossaaan. Ed. Skinnarin tapaan minäkin haluaisin korostaa sitä puolta, että tässä joutuvat eriarvoiseen asemaan eri kunnissa asuvat ihmiset. Sen takia on perusteltua perustuslakivaliokunnan lausunnon pyytäminen.

Mitä itse asiaan tulee, haluaisin kiinnittää huomiota siihen, ed. Taina, että tällä lailla on huomattavaa symbolimerkitystä. Kun Säästöpankkien Keskus-Osake-Pankki ajautui konkurssikypsäksi, te olitte valmiita sosialisoimaan sen pankin — ei itse asiassa pankkia vaan tarkalleen sanottuna pankin velat.

Nyt kun kansanterveysjärjestelmä on ajautunut ongelmiin, te olette yksityistämässä sitä mutta ette muilta osin kuin niin, että olette sosialisoimassa sen menot, mutta antamassa siitä mahdollisesti aiheutuvat tulot yksityisille voitontavoittelijoille yksityisten terveyskeskusten, laboratorioiden, lääkäriasemien ja muiden kansanterveystyötä täydentävien laitosten välityksellä, jotka voivat toimia vain, koska valtio maksaa niiden kulut. Teillä on sama linja tässä asiassa kuin SKOPissa: Te olette sosialisoineet yksityisten lääkäriasemien menot ja tällä tavalla hankitte rahaa sosialisointitoimenpiteen maksuun. Sen takia tämä asia ei ole merkityksetön. Pidän tärkeänä periaatekysymyksenä sitä, että koko oppositio asettuu vastustamaan symbolimerkitykseltään hyvin tärkeää asiaa.

Ed. Sasi (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Haluan todeta, että tällä hetkellä jo kuntien verot ja maksut ovat hyvin erisuuruisia. Esimerkiksi kunnalliset veroäyrit vaihtelevat hyvin voimakkaasti. Ei tähän mennessä vielä kukaan ole sillä perusteella väittänyt, että ne eivät voisi olla erisuuruisia, että ne loukkaavat kansalaisten tasa-arvoa. Myöskin taksat kunnissa ovat hyvin erilaisia. Voidaan ottaa vaikka yksinkertaisimmat bussitaksat. Niissäkin on vaihtelua. Pitäisikö niidenkin osalta lähteä siitä, että ne ovat kaikkialla yhtä suuret, tai kuinka on kotihoidon tuen suhteen? Pitäisikö lähteä siitä, että mikään kunta ei voi ylimääräistä etuutta antaa kuntalaisille, koska se loukkaa kuntalaisten tasa-arvoa? Mielestämme ilman muuta tällaisen kunnallisen päätöksenteon täytyy olla mahdollista.

Kysynkin: Mitä järkeä on sellaisessa kokeilussa, joka täytyisi kaikissa tai ei missään kunnassa toteuttaa? Kokeilu on kai yleensä se, että joissakin kunnissa katsotaan, kuinka järjestelmä toimii. Mutta, ed. Skinnari, esittämästänne ongelmasta voidaan päästä eroon, kunhan esitätte, että kokeilu toteutaan kaikissa Suomen kunnissa. Silloin järjestelmä on varmasti tasapuolinen kaikkien kansalaisten kannalta.

Haluan myöskin korostaa sitä, että jos ajatellaan vapaakuntakokeilua, niin jos ed. Skinnarin argumentointia käytetään, tuskin tällaiset kokeilut olisivat lainkaan tässä maassa mahdollisia.

Mielestäni puhemiesneuvoston ehdotus ei ollut kovin hyvin harkittu siltä osin, kun esitetään, että asia lähetetään perustuslakivaliokuntaan. Perustuslakivaliokunnan puheenjohtaja voi kertoa, että valiokunta on aikaisemminkin ottanut tämän tyyppisiin kysymyksiin kantaa, ja mielestäni tutkimiseen ei olisi ollut aihetta.

Ed. S-L. Anttila (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Taina puolusti terveyskeskusmaksun käyttöönottoa, mutta unohti yhden tärkeän asian, joka minusta on ollut yksi peruste ainakin lehdissä olleiden kannanottojen mukaan sille, että ministeri Kuuskoski on sitä vastustanut: yhdenvertaisuus ei nyt toteudu. Ne, jotka ovat toisen palveluksessa, työnantajan palveluksessa, saavat työterveyshuoltoon kuuluvana lähes pääsääntöisesti ilmaisen sairaanhoidon. Taas ne ihmiset, usein lapsiperheet, eläkeläiset ja vanhukset, jotka joutuvat hakemaan palvelut terveyskeskuksista, joutuvat niistä jatkossa maksamaan ainakin osassa kuntia. Olisi ollut paljon järkevämpää, ed. Taina, yhdenvertaisuuden nimissä myöskin saattaa se sairaanhoito maksulliseksi, jonka työntekijä saa työnantajaltaan. Miksi eriarvoisuutta koko ajan ruokitaan?

Ed. Skinnari (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Jälleen kerran muistutan keskustaa, erityisesti ed. S-L. Anttilaa, teidän vaalimainoksestanne, missä lupasitte, kuinka kansalaisten perusturva hoidetaan ja luukutus tulee Suomessa vähenemään.

Tässäkin päinvastoin tilanne on se, että jos henkilö, joka saa toimeentulotukea, menee terveyskeskukseen, hänellä on oikeus saada se teidän satasenne, tai mikä se tulee olemaan, toi-

meentulotukena sosiaalivirastosta, joten käytännössä maksu tulee entisestään lisäämään byrokratiaa.

Mitä erityisesti tulee terveyskeskusjärjestelmän ideologiaan, niin silloin kun tämä järjestelmä luotiin, tavoitteenahan oli se, että suomalainen mies ja nainen, mutta erityisesti silloin mies, joka keskimäärin kuoli 66-vuotiaana, käyttäisi avoterveyspalveluita jo siinä vaiheessa, kun käytännössä pystytään hänen ongelmiinsa puuttumaan. Käytännössä tällä järjestelmällä olemme päässeet siihen, että suomalainen mieskin elää nyt noin 73-vuotiaaksi ja nainen noin 78-vuotiaaksi. Kansainvälinen terveysjärjestökin on todennut, että tämä on erittäin hyvä järjestelmä, jossa erityisesti maaseudun terveydenhuoltopalvelut ovat parantuneet, mutta näin olisi myös asutuskeskuksissa, jos virkoja ja palveluja olisi tehty tehokkaammiksi.

Mitä tulee säästämiseen, on täysin selvää, että jos ihmiset eivät pääse terveyskeskuksiin tai käynti tulee maksulliseksi, paine kohdistuu yksityiseen järjestelmään. Sen taas korvaa sairausvakuutus, eli toista kautta menoja tulee lisää, kun pyritään toiselta osin niitä säästämään. Toivonkin nyt sitten, kun näyttää siltä, että hallituspuolueiden rivit tässä asiassa ovat selvästi sekaisin, että hallituspuolueet tässä kuten muissakin budjettilaeissa noudattaisivat uutta eurooppalaista demokratiaa, niin että jokaisella edustajalla olisi vapaus harkita, mitä tekee tämän tyyppisissä asioissa.

Ed. K a u t t o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Minua hämmästyttää ed. Tainan logiikka. Hän totesi, että kun otetaan käyttöön laboratorio- ja röntgenmaksut, todella sairaat joutuvat maksamaan, mutta ne, jotka käyttävät terveyskeskuslääkäriä, eivät ole sairaita. Ilmeisesti tämä lähtökohta on koko aika ollut myös esityksen takana. Toisin sanoen katsotaan, että ne, jotka hakevat terveyskeskuslääkäriltä palveluja, eivät niitä ansaitsisi, koska eivät muka ole sairaita. Sen sijaan en ole kuullut koskaan epäiltävän sitä, että ne, jotka yksityislääkäriin menevät, eivät olisi todella sairaita. Lähtökohta on jo hyvin eriarvoistava.

Näyttää siltä, että halutaan kiistää kaikki periaatteet, minkä takia aikoinaan on luovuttu terveyskeskusmaksujärjestelmästä: Tavallaan harjoitetaan ennalta ehkäisevää terveydenhuoltoa. Ihmiset hakeutuvat ajoissa sairaalaan ja lääkärin hoitoon, niin että taudit eivät pääse muodostumaan kovin pahaksi. Mitä vakavampi sairaus on, sen kalliimmaksi ja vaikeammaksi sen hoito yhteiskunnalle tulee.

Ihmetyttää, onko sittenkin takana se, että halutaan tehdä terveyskeskuskustannukset yhtä kalliiksi kuin yksityislääkärijärjestelmä. Täten ihmisille olisi aivan sama, kummassa käy. Tällä hetkellä yksityislääkäriasemien talous on menossa huonompaan suuntaan ja myös siellä sanotaan henkilökuntaa irti siksi, että kauppa ei oikein tunnu käyvän.

Ed. M o i l a n e n (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Hämmästyttää jotenkin ainainen keskustelu terveyskeskusmaksusta, kun samanaikaisesti muita terveydenhuollon maksuja nostetaan huomattavasti. Jos me ajattelemme ihmisen viipyvän sairaalassa kuukaudenkin, niin kun hän maksaa suunnilleen 100 markkaa päivältä ja ylikin sekä poliklinikkamaksua 95 markkaa, siinä todella ihmisen varoihin kohdistuu sellainen paine, että ilman muuta heikommassa taloudellisessa asemassa olevat ihmiset kärsivät. Sen vuoksi täytyisi miettiä näitä muita maksuja ja niihin kiinnittää enemmän huomiota kuin terveyskeskusmaksuun. Kukaan ei pysty käymään niin paljon terveyskeskuksessa, että tulisi yhtä huomattavat kustannukset kuin jo kuukauden sairastamisesta sairaalassa monelle kalliilla päivämaksulla.

On muistettava, että terveyskeskusmaksu ei koske ennalta ehkäisevää työtä eli asia on sikäli entisellään myös kokeilukunnissa. Myös on todettava, että kyllä yksityissektorin maksut sen verran kalliita ovat, että sairausvakuutuksen palautustaksan jälkeenkään ne harvoin saavuttavat niin alhaista tasoa kuin kaavaillulla terveyskeskusmaksulla.

Ed. M u t t i l a i n e n (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Taina sanoi, että kokeilu on turha. Turha se on minunkin mielestäni ja turha on myös se veruke, että maksuilla autettaisiin terveyskeskusten lääkäripulaa. Nimittäin tällä hetkellä virat ovat lähes täynnä ja sijaisiakaan ei juuri palkata.

Toiseksi maksut lisäävät byrokratiaa, vaikka juuri siitä pitäisi päästä eroon. Myös maksujen kerääminen ja tilittäminen vaatii oman aikansa, henkilökuntansa ja paperisotansa.

Joitakin ryhmiä vapautettaisiin maksusta, ja tämä varmasti myös lisää potilaisiin kohdistuvaa kontrollia ja eriarvoisuutta.

Kaiken kaikkiaan maksut kohdistuvat epäsosiaalisesti juuri niihin, jotka eniten palveluja

käyttävät, eli sairaisiin. Sitä enemmän joutuu käyttämään palveluja ja maksamaan, mitä sairaampi henkilö on.

Lisäksi maksut lisäävät inflaatiota, vaikka meidän tulisi juuri sitä painaa alas.

Ed. L u t t i n e n (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Olisi syytä kai palauttaa mieliin niin ed. Tainalle kuin muillekin, mistä lähti terveyskeskusmaksukokeilu liikkeelle. Sehän lähti sosiaali- ja terveysministerin ja valtiovarainministerin budjettineuvotteluista, kun sosiaali- ja terveysministeri ilmoitti, että hän ei missään tapauksessa tule hyväksymään terveyskeskusmaksua. Tästä johtuen ilmeisesti hallituksessa tehtiin kompromissi, jonka mukaan terveyskeskusmaksua kokeillaan 30 kunnassa sekä otetaan lisäksi käyttöön tutkimus- ja laboratoriomaksut, joita ed. Taina ilmoitti vastustavansa. Haluan kiittää ed. Tainaa ilmoituksesta. Se vahvistaa opposition rivejä. Toivon, että kokoomuksesta löytyy enemmänkin näin järkeviä ajattelijoita. Tällä tavalla me pääsemme tämänkin asian yli ilman, että aiheutetaan vähävaraisille ja sairaille ihmisille enemmän kärsimyksiä kuin muutoin tulisi.

Ed. P u i s t o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Sanoisin ensiksi ed. S-L. Anttilalle, että vaalit ovat jo ohi. Lakiesityksen on allekirjoittanut ministeri Kuuskoski, eli tässä vaiheessa propaganda siitä, että hän ei olisi tämän lain kannalla, on turhaa. Hän ei vastusta vaan esittää tätä lakia. Tämä tiedoksi, jollette ole huomannut, että vaalit ovat jo menneet.

Ed. Moilaselle siitä, kun puhuitte, että sairaalan päivämaksut ja poliklinikkamaksut nousevat: Me vastustamme myös sitä. Te tiedätte myös hyvin, että näihin hoitomuotoihin ei pääse käymättä terveyskeskuksessa, sieltä pitää hakea lähete. Nämä kulut tulevat vielä päälle.

Sanoitte, että yksityinen maksu tulee olemaan niin korkea, että se ei ole vaihtoehto kuitenkaan kaavaillulle terveyskeskusmaksulle. Uskon, että varmasti se tulee nousemaan yhtä hurjaa vauhtia kuin tähänkin asti. Sehän on maassa ollut eniten nouseva maksu. Mutta on muistettava, että myöhemmin asetuksella tullaan hilaamaan myös terveyskeskusmaksua eteenpäin. Kaksi vuotta sitten puhuttiin 10 markasta, vuosi sitten 20 markasta, viime keväänä 50 markasta ja nyt esityksessä 60 markasta.

Ihmettelen suuresti myös sosiaali- ja terveysvaliokunnan lääkäreiden etiikkaa, mikäli ei nähdä, mikä merkitys todella tällä on, kun esimerkiksi diabeetikot, verenohennusta sairastavat jne. maksavat laboratorio- ja röntgenmaksut. He joutuvat käymään jatkuvasti myös lääkärin kontrollissa. Aivan samoin nelihenkinen perhe, joka sairastaa flunssaa, maksaa monta sataa markkaa siitä flunssasta tai jättää sen hoitamatta. Terveyspommi on silloin valmis.

Ed. T a i n a (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! En suinkaan epäillyt, ettei terveyskeskuksessa käyvä henkilö ole sairas lääkäriin mennessään. Mutta monet asiakkaista selviävät sillä lääkärissä käynnillä, mutta ne, joilla on vakavampi sairaus tai sairaus, jota ei kenties heti pystytä selvittämään, joutuvat tutkimuksiin. Näiden esitysten mukaan he joutuvat maksamaan nyt enemmän.

Esimerkiksi sosiaali- ja terveysvaliokunnassa kerrottiin, että joissakin maissa on aivan päinvastainen systeemi. Peruskäynnistä joutuu maksamaan, mutta kun todella sairastaa, ei joudu. En ymmärrä, ettei käsitetä sitä epäoikeudenmukaisuutta, joka maksupolitiikkaan sisältyy, kun verrataan sairasryhmiä keskenään. Todellakin toivoisin, että voitaisiin ennemmin terveyskeskusmaksu ottaa käyttöön.

Ed. S-L. Anttilalle toteaisin, että keskusta jatkuvasti vetoaa työterveyshuoltoon ja siihen, että se on maksuton. Tässähän on kysymys siitä, mitä kustannetaan verovaroilla ja mikä kenties toisella tavalla. Työterveyshuollostahan suuren osan maksaa työnantaja. Ei se suinkaan ole mitään ilmaista palvelua. Yhteiskunnalle se ei tule kovinkaan paljon maksamaan, koska siitä työnantajat maksavat osan.

Ed. Seppänen puhui yksityisen lääkäritoiminnan sosialisoimisesta tai jostakin tämäntapaisesta. Tosiasiahan on, että sairausvakuutuskorvaukset kattavat hyvin pienen osan niistä kustannuksista, joita ihmiset ovat valmiita maksamaan käyttäessään yksityistä terveydenhuoltoa. Sairausvakuutusjärjestelmä on siis potilaan etu tietenkin, ja sitä tulee kehittää. Valitettavasti tässä budjettiesityksessä myös sairausvakuutuksen etuudet heikkenevät.

Ed. S-L. A n t t i l a (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Aivan aluksi ed. Skinnarille perusturvuudistuksesta: Ensi vuoden budjettiesityksessä hallitus esittää perusturvuudistusta aloitettavaksi opintotukipuolelta. Tässä on vielä jäljellä yli kolme vuotta, ed. Skinnari, aikaa. Odotetaan. Varmasti on mahdollisuuksia silläkin sektorilla edetä, mikäli kansantalouden edel-

lytykset paranevat. Ed. Skinnarille haluaisin muistuttaa siitä, että juuri edustamanne eduskuntaryhmä on tehnyt kaikkensa sen eteen, että perusturvauudistusta ei aikaisemmin ole saatu sen pidemmälle, kuin että vähimmäiseläkeuudistuksen kolme ensimmäistä vaihetta on pystytty toteuttamaan.

Ed. Puistolle toteaisin, että me ehkä kuuntelemme toisiamme äärettömän huonosti. En ole sanonut sanaakaan vaaleista omassa puheenvuorossani. Tiedän varsin hyvin, että vaalit ovat ohi. (Ed. Lahti-Nuuttila: Uusia tulee!) Ed. Puistolle haluaisin muistuttaa, että saattaa kulua yli kolme vuotta, ennen kuin tulee uudet eduskuntavaalit. Turha täällä on nyt niin kovalla äänellä puhua. Minusta tärkeintä on, että keskustelemme asioista asiallisesti. Siinä mielessä ed. Tainalle haluaisin lopuksi todeta, että ei kai sillä ole väliä, kuka palvelun maksaa. Työterveyshuollon maksaa pääosin työnantaja, mutta se on saajalleen kuitenkin sairaanhoidonkin osalta maksutonta. Puheenvuorossani peräänkuulutin sitä, että silloin ihmiset ovat täysin eriarvoisessa asemassa keskenään. Tässä kansantalouden tilassa minusta meillä ei ole mitään muuta mahdollisuutta kuin vähitellen palveluihin ottaa maksuja käyttöön, mutta ottaa ne myös oikeudenmukaisesti niin, että työterveyshuoltoon sisältyvä sairaanhoito voidaan saattaa maksulliseksi ja saada kansantaloudelle tuloja, joita tänä päivänä kipeästi kaipaamme.

Ed. M a t t i l a (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Pyysin puheenvuoron ed. Skinnarin puheenvuoron jälkeen, kun hän heitti pallon hallitusryhmien suuntaan. Täällä on käyty keskustelua tämän lain tarpeellisuudesta. Ennen kuin oman kantani ilmoitan, hiukan perustelen näkemystäni.

Olen samaa mieltä kuin ed. Taina siitä, että tämä kokeilu on turha. Lakiesityksen perusteluista ei löydy niin pitäviä kokeilulle tyypillisiä tunnusmerkkejä, elementtejä, että tätä kannattaisi kokeilla. Minun mielestäni terveyskeskusmaksun osalta on vain kaksi vaihtoehtoa: joko maksu on tai sitä ei ole.

Mitä tulee yhdenvertaisuuteen, johon keskustelussa on viitattu, olen kyllä hiukan huolissani siitä, jos tämä laki menee läpi, miten turvataan kansalaisten yhdenvertaisuus. Kyllä se on tutkimisen arvoinen asia.

Kaiken kaikkiaan tästä laista henkii jonkinlainen epäkypsyys. Tämä on tullut keskosena näköjään eduskuntaan. Minusta tällaista epäkypsää lakia ei tulisi eduskunnassa säätää. Hallituksella on toki mahdollisuus vetää tämä laki pois, mikä olisi tietysti tyylikästä hallituksen kannalta, ja miettiä asia uudelleen. Mutta mikäli tämä kuitenkin tulee täällä käsiteltäväksi, olen sillä kannalla, että tällainen epäkelpo epäkypsä laki täytyy hylätä. (Eduskunnasta: Hyvä hyvä!)

Ed. A l a - H a r j a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensinnäkin ed. Skinnarin puheenvuoron johdosta huomauttaisin, että kun kansanterveyslaki tuli voimaan vuonna 1972, sen toteuttaminen aloitettiin Pohjois- ja Itä-Suomesta, ja siellähän se pelaa hyvin. Mutta Etelä-Suomen suuret kaupungit jäivät kehityksessä jälkeen. Siellä terveydenhuoltopalvelujen saamiseksi oli välttämätöntä, että yksityislääkäritoiminta otti tämän hoitaakseen ja antoi ihmisille nämä palvelut.

Avohoidon palveluista tällä hetkelläkin yksityissektori vastaa noin neljäsosasta. Ihmettelen sitä epäloogisuutta, mikä on SDP:llä siinä, että he vastustavat terveyskeskusmaksua. Jos sielläkin olisi potilaan maksama maksu, se olisi kilpailukykyinen yksityissektorin kanssa. Silloin nähtäisiin, minne potilaat hakeutuvat. Parempi hoito, joustavuus ja palvelujen varmuus varmasti silloin ratkaisisi, missä nämä palvelut jatkossa annetaan.

Itse olen sitä mieltä, että terveyskeskusmaksu, tämä pieni maksu, ei ole ylivoimainen potilaille, se korostaisi heidän omaa vastuutaan. Mutta kun potilaat todella tulevat saamaan muita kustannuksia, juuri ne, jotka ovat sairaita, olen kyllä huolestunut jatkosta.

Tämän maksun keräämiskustannukset eivät ole isot. Mutta mistä tulee kustannuksia, niin tämän kokeilun tutkimisisesta, jolla ei ole oikeastaan mitään sanomaa, jos oikein ajatellaan lopputulosta, mihin sitä käytetään.

Toivon, että tässä päästäisiin järkevään ratkaisuun niin, että turvattaisiin niin potilaitten kuin myös kustannusten hoito.

Ed. L i i k a n e n (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Vastoin opposition puheenvuoroja edustan sitä kannanottoa, että yleisesti ottaen Suomessa pitäisi kaikista palveluista periä jonkinlainen maksu. Meillä on ihan tarpeeksi tässä maassa kokemuksia siitä, että on annettu ilmaispalveluja. Nyt on tullut maksun aika, ja kun kansantalous menee huonoon suuntaan, nähdään minkälaisiin vaikeuksiin joudumme.

On myös aivan selvää, että jos ihminen maksaa palveluista jonkinlaisen maksun, niitä arvostetaan aivan eri tavalla. Olen ollut huomaavinani, että Suomessa alkaa olla jo monin paikoin myös terveyskeskuksen palveluihin tyytymättömyyttä.

On ihan varmaa, että kukaan suomalainen ei joudu terveyskeskuspalvelujen ulkopuolelle sen takia, ettei hänellä olisi taloudellisia mahdollisuuksia. Olen aivan varma, että kuntien sosiaalitoimistot ja virkailijat hoitavat tällaiset tapaukset ja ihminen aivan varmasti pääsee terveyskeskukseen hoitoon. (Ed. Rinne: Se on köyhäinapua!)

Olen sitä mieltä, että tällä ei kylläkään kansantaloutta paikata, mutta tällä tavalla voidaan myös enemmän vaatia palveluilta tasoa jatkossa.

Ed. K a r h u n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Hyvin useissa, en edes muista enää missä kaikissa, puheenvuoroissa on korostettu tämän kokeilun eriarvoisuutta. Yhdyn myös tämän eriarvoisuuden kritisoimiseen, mutta hieman erilaisilla perusteilla.

Nimittäin tämä kokeilu olisi pitänyt toteuttaa joka ikisessä suomalaisessa kunnassa. Mitä me teemme siinä vaiheessa, kun 30 hakemuksen sijaan tulee 300? Kunnallinen itsemääräämisoikeus tässä kyllä kärsii enemmän kuin kansalaisten yhdenvertaisuus. Mutta tässä tuntuu olevan taustalla esityksen tehneet ministerin halu tyrmätä koko terveyskeskusmaksuajatus. Nimittäin tällaisella mitättömällä kokeilulla pystytään parhaalla tavalla vesittämään kokeilun merkitys.

Myös, jos tämä olisi toteutettu kaikissa suomalaissa kunnissa, olisimme voineet luopua kokonaan laboratorio- ja röntgenmaksuista. Olen myös sitä mieltä, että varmasti yksityiset terveydenhuoltopalvelut säilyvät edelleen kalliimpina kuin terveyskeskuksen käyttäminen.

Terveyskeskusmaksun yhteydessä on myös puhuttu eräästä asiasta: Ei ole varsinaisesti epäilty, etteivät kaikki olisi sairaita, mutta valitettavan paljon siellä on myös turhia käyntejä. Hyvin paljon kerrotaan surullisia tarinoita ihmisistä, jotka yksinäisyyden takia tulevat terveyskeskuksiin. Minä toivon, että ne rahat, joita voidaan kerätä, voitaisiin käyttää esimerkiksi muunlaiseen sosiaaliseen virikkeelliseen toimintaan (Vasemmalta: Parempi sekin kuin itsemurha!) — Ei, lääkäri on liian kallis sosiaalityöntekijä ja seurustelija.

Keskustalaisille esittäisin hieman ihmettelyä rintamakarkuruudesta. Olisin toivonut teidän vaikuttaneen tähän esitykseen oman ministerinne kautta ennen kuin se esitys tehtiin.

Ed. Mäki-Hakola merkitään läsnä olevaksi.

Ed. H u u h t a n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! On todettava, että kansalaiset eivät tälläkään hetkellä ole tulojensa suhteen yhtäläisessä asemassa eivätkä tässä ajassa ole myöskään maksujen suhteen, mitä tulee julkisten palvelujen kustannusten peittämiseen. Maksut vaihtelevat kovasti kunnittain.

Haluan hyvin kauan terveyskeskuksissa työtä tehneenä palauttaa mieleen, mitä terveyskeskuksessa tapahtuu jo tällä hetkellä. Siellähän kerätään maksuja jo runsaasti: vuodeosastohoidosta, lääkärintodistuksista, kuntoutuksesta, hammashoitopalveluista jne. Ei tämä ole sikäli mikään uusi asia, terveyskeskusmaksu.

Mitä tulee väitteisiin byrokratian mukaan tulosta, byrokratia on jo siellä olemassa näiden maksujen keräämiseksi. Ei tarvita mitään muuta kuin toiminnan hiomista, niin loputkin maksut kyllä kyetään byrokratiaa liioin kuormittamatta perimään.

Laboratorio- ja röntgenmaksujen mukaantulosta minulla on sellainen tunne, että tällä pyritään ohjaamaan käytäntöä niin terveyskeskuksissa kuin sairaaloissakin. Joka tapauksessa hyvin paljon tehdään tarpeettomia laboratorio- ja röntgentutkimuksia ja näistä ilmeisesti pyritään pääsemään eroon.

Kokeilu on sinänsä hyvä asia. Toivon, että kaiken tämän päälle mietittäisiin vielä, olisiko siinä tapauksessa, että terveyskeskusmaksu tulee, alle 17-vuotiaat vapautettava maksusta aivan niin kuin hammashoidon osata jo tällä hetkellä tapahtuu.

Ed. T a k a l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Totean ed. Puistolle, kun hän oli huolissaan, että nelihenkisen perheen kustannukset flunssan johdosta lisääntyvät tämän esityksen johdosta, että näin ei kyllä tule käymään. Eihän flunssa tarvitse lääkäriä. (Välihuutoja)

Ed. Skinnarin ja ed. Lahti-Nuuttilan kanssa olen samaa mieltä siitä, että tämä esitys on eriarvoistava, mutta ratkaisuni ovat kyllä toiset kuin ne, mitä he esittävät. Yhdyn niihin, jotka ovat todenneet, että mitään perusteluja tälle

kokeilulle ei ole, ja niitähän ei tässä ole esitetty. Koko esityshän ei estä lääkärissä käyntiä. Eikä maksuton terveyskeskuspolitiikka ole sitä hyvää tuonut, mitä ed. Skinnari epäili, eli että miesten elinikä olisi pidentynyt. Se ei todellakaan ole johtunut siitä, että meillä ei ole ollut maksuja terveyskeskuksissa. Maksuasiahan ei ole mikään uusi, ja kuten ed. Ala-Harja totesi, se, mitä kokeilusta saadaan, on nimenomaan kustannuksia lisää.

Ei pitäisi olla mitään kokeilua, vaan maksu pitäisi toteuttaa niin, että se olisi kautta maan. Sehän on laajasti hyväksytty, sitä ei voi kukaan kiistää. Se, että se toteutettaisiin niin, että ainakin ne kunnat, jotka sitä haluavat, tulisivat sen saamaan, olisi minusta vähimmäisedellytys.

Mutta koko maksukeskustelu on vääristänyt kuvaa terveydenhuollon ongelmista. Ongelmat eivät ole 50 tai 60 markan terveyskeskusmaksussa vaan siinä, miten jatkossa turvataan ylipäänsä korkeatasoinen lääketieteellinen osaaminen potilaiden hyväksi. Nythän asiakasmaksut kattavat kustannuksista vain 9 prosenttia, ja se on se huoli.

Ed. Andersson (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ihmettelin muun muassa ed. Tainan ajatuksia siitä, että terveyskeskusmaksusta nostetaan näin suuri meteli. Mielestäni tämä on erittäin tärkeä asia sekä periaatteellisesti että myös niiden ihmisten kannalta, joita terveyskeskusmaksu rokottaa. Tämä on periaatteellisesti tärkeä siitä syystä, että tämä on eräs osa sitä strategiaa, jolla maksullistetaan yhteiskunnan peruspalveluja, joihin terveyskeskuspalvelu kuuluu. Se on eräs strategia, joka tähtää siihen, että peruspalvelu vähitellen murennetaan ja poistetaan tästä yhteiskunnasta. Siksi asia on niin tärkeä.

Kun edustajat Huuhtanen ja Ala-Harja puhuvat maksun puolesta, en oikein ymmärrä. Kun nyt terveyskeskusmaksu tulee käyttöön, se tulee myös johtamaan siihen, että yksityislääkäreitten taksat tulevat nousemaan, jolloin tästä tulee kierre, jolla on vaikutuksia myös yksityislääkäreihin. Samanaikaisesti valtio subventoi yksityistä terveydenhuoltoa vuodessa noin 600—700 miljoonaa, mitä on mielestäni vähän vaikea ymmärtää samalla, kun rahapulan vuoksi täytyy ruveta rokottamaan enimmäkseen vanhempia ihmisiä ja pitkäaikaissairaita, jotka tarvitsevat paljon ja säännöllisesti terveyskeskuspalveluja. Seuraavaksi voitaisiin säätää sellainen maksu, että kun menee sosiaalitoimistoon ja hakee toimeentulotukea, sekin maksaisi kuusikymppiä. Turhat käynnit varmaan vähenisivät.

Ed. Törnqvist (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Monessa puheenvuorossa on ihmetelty, miksi tällaisesta maksusta pidetään kovaa ääntä. Mutta terveyskeskusmaksu, 60 markkaa, on aika korkea kynnys hyvin monelle ihmiselle, joka tarvitsee sen 60 markkaa esimerkiksi ruokaan. Kuka päättää, mikä on turha käynti? Ihmisillä on hyvin monenlaista sairautta, ja jos itse tuntee olevansa sairas, hakeutuu silloin lääkärille, ja sellainen mahdollisuus hänellä täytyy olla, ilman että siinä on maksua. (Ed. Andersson: Aivan oikein!)

Ed. Anneli Taina sanoi, että laboratoriolle ja röntgenille tulee omat maksunsa. En minäkään hyväksy, että niille tulee maksut, koska se nostaa sairaan ihmisen kynnystä tulla yleensä hoitoon. Terveyskeskusmaksu ja laboratorio- ja röntgenmaksu ovat vaihtoehtoisia eri kunnissa, mikä tämäkin on aika ihmeellinen systeemi.

Ajatellaan esimerkiksi vanhusta, joka sairastuu. Hän tulee terveyskeskukseen, maksaa 60 markan terveyskeskusmaksun. Hän joutuu sairaalaan sanotaan kymmeneksi vuorokaudeksi. Kun sairaalamaksu nousee 115 markkaan vuorokaudelta, tämä ihminen maksaa 1 150 markkaa 2 200 markan eläkkeestään kuukaudessa. Se on minusta kohtuutonta. Ei tällaisia ihmisiä voi lähettää toimeentulotukea hakemaan.

Ed. Anttilalta — hän ei ole täällä — olisin tiedustellut, mikä on se perusturvauudistus, kun minä en ole vielä saanut selvää, mitä kaikkea se sisällään pitää. (Ed. Apukka: Kaikki pannaan maksulle.) Sen verran ed. Ala-Harjalle ...

Puhemies (koputtaa): Kaksi minuuttia!

Puhuja: Aika loppui.

Ed. Kautto (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! En vieläkään ymmärrä ed. Tainan tasa-arvokäsityksiä, kun hän suree sitä, että pelkällä lääkärissä käynnillä selviävä pääsee vähemmällä ja on surullista, jos toiset joutuvat maksamaan. Meidän käsityksemme on, että koko perushoidon mukaan lukien laboratorio ja röntgen tulisi olla ilmaista. Tätä tukee nimenomaan se, ketkä käyttävät terveyskeskuspalveluja yleensä. He ovat pitkäaikaissairaita, vanhuksia, vammaisia, lapsiperheitä. Useat työikäiset ovat työterveydenhuollon kautta jopa ilmaisen erikoissairaanhoidon piirissä.

Minusta ed. Ala-Harja totesikin rehellisesti sen, mistä tässä on kysymys: Halutaan maksulla aiheuttaa kilpailua yksityisen sektorin kanssa ja siten saada yksityisen sektorin asemaa parannettua. Ihmettelen nimittäin, mitä muuta kilpailua sillä voitaisiin tarkoittaa, koska samat lääkärit käytännössä ovat molemmissa ottamassa vastaan potilaita eli ne, jotka ovat terveyskeskuslääkäreinä, pitävät myös yksityispraktiikkaa. Meillä yleensä puhutaan yksityisestä sektorista, mutta minusta ei pitäisi, koska yhteiskunnan kautta maksetaan niitä kustannuksia niin huomattavasti.

Kun ed. Huuhtanen totesi, että terveyskeskuksiin ollaan tyytymättömiä, niin kyllä varmasti ollaan. Niihin ollaan tyytymättömiä juuri sen takia, että näitä palveluja ei ole vielä riittävästi joka paikassa. Mutta jos ed. Huuhtanen kuvittelee, että asia tällä maksulla korjaantuu, niin voin vakuuttaa, että ei se sillä korjaannu.

Ed. H ä m ä l ä i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Kaikki tutkimukset, joita on runsaasti, osoittavat, että maksuttomalla tai alhaisella maksulla toimivalla kansanterveystyöllä on saavutettu erittäin kauniita tuloksia Suomessa. Me olemme kansainvälisesti terveydenhuollon mallimaa.

Kun potilaiden eli sairaiden ihmisten kustannuksista ja yhteiskunnan kustannuksista puhutaan, kannattaisi kiinnittää huomiota yksityiseen lääkärisektoriin ja erityisesti liikeperiaatteella toimiviin yksityisiin lääkäriasemiin. On runsaasti tietoa siitä, että juuri sieltä lähtee potilaille runsaasti laboratorio- ja röntgenmääräyksiä, joita voidaan pitää turhina. Ne eivät edistä hoitoa. Sama tulos potilaan hoidon kannalta olisi voitu saavuttaa huomattavasti vähäisemmillä kustannuksilla ja huomattavasti pienemmällä vaivalla. Hyödyn on kantanut yksityinen liikeperiaatteella toimiva lääkäriasema.

Kun puhutaan potilaan kustannuksista, sairaan kustannuksita ja yhteiskunnan kustannuksista, huomio pitää kiinnittää yksityiseen sektoriin, joka toimii ilman minkäänlaista valvontaa. Yhteiskunta subventoi sitä erittäin voimakkaasti. Jos todella halutaan puhua yksityisestä sektorista, minusta pitäisi siirtyä siihen jakoon, että yhteiskunnan voimavarat käytetään yhteiskunnan ylläpitämän ja tuottaman kansanterveystyön parissa ja yksityinen sektori pysyy todella yksityisenä. Ne, jotka haluavat käyttää subventoimatonta yksityistä lääkäriä, käyttävät sitä. Annetaan heille se valinnanvara, mutta ohjataan yhteiskunnan voimavarat yhteiskunnan sektorin ylläpitämiseen.

Ed. L a a k s o (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ministeri Kuuskoski näyttää jäävän historiaan ministerinä, jonka aikana sairastaminen kallistuu enemmän kuin koskaan aikaisemmin Suomen historiassa, mikäli nämä esitykset menevät lävitse. Nythän ei ole kysymys vain terveyskeskusmaksun korottamisesta, vaan muissa kunnissa on kysymys, kuten täällä on jo todettu, erillisen röntgen- ja laboratoriomaksun käyttöönotosta, sairauspäivärahojen alentamisesta, sairasvakuutuskorvausten omavastuuosuuksien korotuksista, 90-prosenttisesti korvattujen lääkkeiden korvausprosentin alentamisesta 80 prosenttiin, sairaaloiden hoitopäivä- ja poliklinikkamaksujen korotuksista, kotipalvelumaksujen korotuksista ja verotuksen sairauskuluvähennyksen poistamisesta. Kaiken kaikkiaan on kyse siitä, että ensi vuonna, mikäli hallituksen esitys menee läpi, nämä muutokset merkitsevät yhteensä 2 645 miljoonan markan lisälaskua tällaisten palvelujen käyttäjille ja sairausvakuutuskorvauksien saajille. Jokaista suomalaista kohden se on yli 500 markkaa.

Valitettavasti ministeri Kuuskoski ei ole täällä puolustamassa omaa esitystään; hän ei yleensäkään ole paikalla siellä, missä politiikasta keskustellaan. Kuitenkin hänellä on pehmon maine, vaikka hän on nyt hyväksynyt budjettiesityksen, joka todellakin lisää sairaiden kustannuksia enemmän kuin koskaan aikaisemmin historiassa. Kummallista.

Ed. K o r v a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Terveyskeskusmaksua pitäisi käsitellä ehkä kokonaisvaltaisemmin hallituksen esityksen yhteydessä. Nythän on muistettava, että terveyskeskusmaksukokeilu niissä kunnissa, joissa se toteutetaan, ei koske asiakkaiden laboratorio- eikä röntgenmaksuja eli on selkeästi vaihtoehtoinen. On myös muistettava, kun näistä maksuista puhutaan, että mm. yli 65-vuotiaat eläkeläiset on vapautettu laboratorio- ja röntgenmaksuista hallituksen esityksen mukaan.

On totta, että hallituksen esitykseen ei sisälly mitään siitä, miten terveyskeskusmaksua kokeiltaisiin, mutta viittaisin vapaakuntakokeilun tilanteeseen niiltä osin. Siinäkään ei liikkeelle lähdettäessä ollut mitään selkeää ohjetta hallitukselta niin kuin ei pidäkään olla, vaan asia on parempi jättää kuntakenttään. Sieltä löytyy

todella hyvin monenlaisia ratkaisuja, jotka saattavat kokonaisuuden kannalta kuitenkin johtaa lopullisesti parempaan tulokseen.

Vielä on muistettava, että hallituksen budjettiesitys sisältää kansanterveystyöhön 355 uutta virkaa. Kaiken kaikkiaan nämä asiat tulevat yhteen sillä tavalla, että yleensä sairaanhoidossa tällä hetkellä on sellainen kustannuskriisi, joka pitäisi tunnustaa myös eduskunnassa. Kun tiedetään, miten erikoissairaanhoito ja myös kunnat ovat vaikeuksissa tulevien budjettien käsittelyssä, olisi enemmän annettava arvoa ja on varmasti pakko enemmän antaa arvoa myös sille, että myös sairaaloissa ja terveyskeskuksissa toiminta hoidetaan tehokkaasti.

Ed. P u i s t o (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ensin haluan tuoda julki, että olen todella ylpeä ed. Mattilan johdonmukaisesta, selkeästä poliittisesta linjasta. Hän menettelee samalla tavalla kuin aiemminkin.

Edustajille Taina ja Ala-Harja: Totta on todella se, mitä olette moneen kertaan tuoneet julki, että kokeilu on aivan turhaa. Tämä on aivan nimellinen kokeilu. Tässä ei ole mitään seurantaa. Kysymys on aivan puhtaasti rahan keruusta ja kansanterveyslain, terveydenhuoltomme ylpeyden, romuttamisesta. Siitä on kysymys.

Kun puhutaan arvostuksesta, kävi Lääkäriliitonkin kannanotoista ilmi, että hekin ovat sitä mieltä, että arvostus tulee rahalla. Minä olen vahvasti sitä mieltä, että arvostus tulee kilpailukykyisillä palveluilla.

Rahan keruun yksinkertaisuudesta: Näköjään joidenkin mielestä asia hoidetaan tuosta vain. Ed. Kauppinenkin on jossakin keskustelussa sanonut, että kassakone vain sylkäisee kuitteja. Kannattaa ehkä kysellä, miten kunnissa on jäänyt voittoa, kun on kerätty koiraveroa, jonka voi sentään kunta asettaa 300 markkaan. Siitäkään ei jää paljon voittoa sen jälkeen, kun se on kerätty. Tämä varmasti kerätään jollakin toisella tavalla.

Ed. Karhuselle totean, että meillä on kahdesta eri laista kysymys. Eivät nämä ole vaihtoehtoisia. Nämä tulevat joka tapauksessa lopuksi kaikki vielä kansan maksettavaksi. Nyt vain kokeillaan ensin, miten ne maksetaan.

Ed. Takala on toiminut omalääkärinä. Toivon, että nyt niiden potilaiden omalääkärinä toimiva lääkäri ottaa myös pitkäaikaisia flunssalapsia ja otitislapsia hoitoon. Ei tavallinen ihminen tiedä, onko hänen lapsensa on lääkärin tarpeessa vai ei, jos tämä on ollut monta päivää kuumeessa.

Ed. O. O j a l a (vastauspuheenvuoro): Arvoisa herra puhemies! Täällä on keskusteltu ilmaisista palveluista ja sanottu, että niitä muka olisi meillä ollut. Kaikkihan me tiedämme, että eivät ne ilmaisia ole olleet. Kokoomushan on tätä yrittänyt väittää ja täten saada perusteita sille, että terveyskeskusmaksu otettaisiin käyttöön. Ihmettelen sen sijaan, että myös keskustan piiristä annetaan tällaista tietoa.

Kysymyshän tässä on nimenomaan siitä, että halutaan muuttaa kustannusten jakosuhteita. Oikeudenmukaisin tapa kerätä varoja palvelujen tuottamiseen on ainoastaan se, että progressiivisen verotuksen kautta huolehditaan siitä, että rikkaat maksavat enemmän ja köyhät vähemmän. Tätä suhdetta halutaan nyt muuttaa siirtämällä yhä enemmän maksuja käyttäjille, jolloin nimenomaan kaikki ne, jotka ovat köyhimmässä asemassa, huonoimmassa asemassa, taloudellisissa vaikeuksissa, joutuvat kantamaan entistä suuremman taakan.

Muistutan jälleen kerran siitä, mitä edellisen hallituksen marginaaliverouudistus merkitsi. Se toi puhtaana käteen 60 000 markkaa vuodessa ansaitsevalle 60 markkaa eli tämän terveyskeskusmaksun verran ja ministeritasolla puhtaana käteen noin 13 000 markkaa vuodessa, jolla voi käydä siis yli 200 kertaa vuodessa terveyskeskuksessa. Tällaista politiikkaa haluaa kokoomus harjoittaa. Ihmettelen, että myös keskustan piirissä halutaan siirtyä yhä enemmän tämän tyyppiseen politiikkaan, jossa köyhät joutuvat palvelumaksujen kautta vaikeuksiin.

Ed. M u t t i l a i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Täällä ehdotettiin, että kaikista palveluista tulisi periä palvelumaksuja. Tarjoan idean ihan ilmaiseksi käyttöön: Palvelumaksuja voitaisiin kerätä maaseudun neuvontapalveluista, ja näitä on hyvin paljon, mm. se, miten valtion tukea haetaan tai miten verovähennyksiä tehdään jne.

Ed. Karhunen epäili, että on kuitenkin turhia käyntejä. Kysynkin, miten määritellään turhat käynnit. Ovatko turhempia niiden ihmisten käynnit, jotka joutuvat useammin käymään? Entä onko terveyspalveluissa liikakysyntää ja jos on, kenen kysyntä on liikaa? Onko sairaampien kysyntä liikaa vai niiden kysyntä, jotka eivät pysty maksamaan?

Ed. A. Ojala (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Pyysin vastauspuheenvuoroa ed. Karhusen ajatuksiin turhista terveyskeskuksissa käynneistä. Täällä on ed. Karhusta moneen kertaan jo arvosteltu tästä mielipiteestä ja tätä mielipidettä ja väitettä on käytetty terveyskeskusmaksun perusteena.

Minusta on aivan varmaa, että turhia lääkärissä käyntejä ei ole. Täällä on jo perusteita esitetty moneenkin otteeseen. Kyllä jokainen lääkäriin menijä tuntee avun tarvetta. Minusta lääkärin tehtävä on päättää, onko kyseessä sairaus, onko sairaus fyysistä, psyykkistä vai sosiaalista laatua, ja ohjata potilas tarkoituksenmukaiseen hoitoon. Mutta turhia ne käynnit eivät varmasti ole.

Ed. Antvuori (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Täällä on puhuttu paljon eriarvoisuudesta. Minusta se on hieman ylimitoitettua tämän asian yhteydessä. Sen sijaan voidaan kysyä, tarvitaanko tällaista kokeilua ja peritäänkö ylipäätänsä maksua terveyskeskuksissa.

Minusta terveyskeskusmaksua voitaisiin periä nimenomaan lääkäreilläkäynneistä varsinkin siinä valossa, että sairaaloiden hoitopäivä- ja poliklinikkamaksuja on säännöllisesti korotettu ja näillä maksuilla voi olla todella merkittävää vaikutusta erityisesti vaikeasti ja pitkään sairastavien ihmisten toimeentulossa.

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Karhusella oli ilmiselvästi työväen- ja kansalaisopistot ja terveyskeskukset sekaisin. Edellisissä hankitaan virikkeitä, mutta eipä juolahtaisi mieleenikään mennä terveyskeskukseen virikkeitä hankkimaan.

Ed. Huuhtaselle toteaisin, että nythän te syytitte omia terveyskeskuslääkäritovereitanne, jos he ovat liikaa röntgeniin määränneet. Älkää ihmeessä pistäkö potilaita siitä laskua maksamaan.

Ed. Takalalle toteaisin, että enpä ihmeellä hirviäisi tulla teille potilaaksi, kun te sanoitte, että ei flunssan takia sinne pidä mennä. Minun kunnianarvoisa eläintieteen professorikollegani kuoli tämän vuoden helmikuussa flunssakomplikaatioon HYKSissä. Siinä oli minulle karmaiseva näyte siitä, onko siinä kysymys vaarallisesta tilanteesta vai ei.

Edelleen totean ed. Mattilan näkemykseen yhtyen, että ei tämän laatuisia asioita voi kokeilla. Se on kokeilu-sanan väärinkäyttöä puhtaimmillaan. Tämä tapaus osoittaa, että hallituksessa ei ole pystytty tekemään todellista poliittista ratkaisua tai valintaa ja niin on tullut tällainen välimuoto, jonka sanavalinnat ovat väärät ja myös sisältö on väärä.

Ed. Hurskainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ed. Huuhtanen täällä aiemmin väitti, että terveyskeskusmaksut voitaisiin hoitaa nykyisellä henkilöstöllä. Tästä seuraa, että yhä useampi terveydenhuollon henkilöstöön kuuluva alkaisi pyörittää papereita ja markkoja potilaiden hoidon sijaan.

Ed. Liikkanen näki itsestäänselvyytenä sen tilanteen, että jos henkilöt joutuvat käyttämään usein maksullisia terveyskeskuspalveluja eivätkä pystyisi näitä kuitenkaan maksamaan, niin he voisivat mennä sosiaalitoimistoon ja saada sieltä maksut. Elikkä ed. Liikkanen olisi siirtämässä potilaita luukulta luukulle maksuvaikeuksien seurauksena.

Lisäksi minusta on aika merkittävää, että hallituspuolueidenkin edustajat olisivat huomanneet, että terveyskeskusmaksujen seurauksena monet niistä, jotka sairastavat useasti, joutuvat taloudelliseen ahdinkoon. Silti minun mielestäni hallitus tavallaan on valmis sinetöimään näillä esityksillä kovan ja epäinhimillisen politiikan alun.

Ed. Aittoniemi: Herra puhemies! Hallituksen tarkoituksena oli alun perin saattaa terveyskeskusmaksu käsittämään koko maa, mutta tietynlainen itsesuojeluvaisto todennäköisesti sai hallituksen luopumaan siitä. Tarkoituksena on kuitenkin, että terveyskeskusmaksu myöhemmässä vaiheessa tulee toteutumaan alkuperäisellä tavalla.

Herra puhemies! Pelkistetysti tässä on kysymys kahdesta asiasta.

Toinen on se, että yhä alenevan perusturvan varassa elävien, joita tämä tulee koskemaan, kohdalla tämä asettaa kohtuuttomia rasitteita. Tämä on yksinkertaisesti ja selkeästi päällimmäinen asia.

Toisekseen niin kuin täällä on todettu tämä jos mikään koskettaa maan eri osien asukkaita eriarvoisesti. Näin ollen lain säätämisjärjestys on kokonaan kyseenalainen. Toisaalta tässä tapauksessa ja tällä tavalla säädettynä kuin suunnitellaan, sitä ei voida hyväksyä.

Herra puhemies! Suomen maaseudun puolueen eduskuntaryhmä tulee vastustamaan kaikissa vaiheissa lain hyväksymistä.

Mutta, herra puhemies, täällä ed. Skinnari, SDP:n todennäköinen uusi puheenjohtaja, ilmoitti, että tässä on kysymys presidenttipelistä. Herra puhemies, katson aiheelliseksi puhaltaa tämän pelin poikki tässä vaiheessa ja siitä syystä ehdotan, että asia pantaisiin pöydälle eduskunnan ensi tiistaina pidettävään täysistuntoon.

P u h e m i e s : Koska asiaa ei ole yksimielisesti päätetty lähettää valiokuntaan, on se jäävä pöydälle. Kehotan seuraavia puhujia käyttämään puheenvuoron pöydällepanon ajasta.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Keskustelussa on ed. Aittoniemi ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle ensi tiistain täysistuntoon.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Ed. Aittoniemen ehdotus hyväksytään ja asia pannaan pöydälle ensi tiistain täysistuntoon.

14) Hallituksen esitys n:o 104 laeiksi kansanterveyslain 21 §:n ja erikoissairaanhoitolain 37 §:n muuttamisesta

Valiokuntaan lähettäminen

P u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. A i t t o n i e m i : Herra puhemies! Lakiehdotus on selvästi jatkoa terveyskeskusmaksuja koskevalle ehdotukselle nimenomaan vaikutustensa vuoksi ja siitä syystä, että lisätyt maksut, joista tässä on kysymys, tulevat nimenomaan kohdistumaan kaikkein raskaimpina perusturvan varassa eläviin ihmisiin.

Koska tämäkin asia on niin tärkeä, että tätä ei pidä matkakuumeen vallitessa käsitellä, vaan meillä on varmasti siihen parempaa aikaa ensi viikolla, ehdotan myöskin tämän osalta, että se pantaisiin pöydälle ensi tiistain täysistuntoon.

P u h e m i e s : Koska asiaa ei ole yksimielisesti päätetty lähettää valiokuntaan, on se jäävä pöydälle. Kehotan seuraavia puhujia käyttämään puheenvuoron pöydällepanon ajasta.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Keskustelussa on ed. Aittoniemi ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle ensi tiistain täysistuntoon.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Ed. Aittoniemen ehdotus hyväksytään ja asia pannaan pöydälle ensi tiistain täysistuntoon.

15) Hallituksen esitys n:o 105 vuonna 1992 perittäviä sosiaaliturvamaksuja koskevaksi lainsäädännöksi

Valiokuntaan lähettäminen

P u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää lausunto sosiaali- ja terveysvaliokunnalta.

Keskustelu:

Ed. A i t t o n i e m i : Herra puhemies! Ryhtymättä tätä monisäikeistä lakiehdotusta ja ryhmämme näkemyksiä siihen tässä vaiheessa enemmälti selvittelemään ehdotan, että myöskin tämä jätetään pöydälle ensi tiistain täysistuntoon.

P u h e m i e s : Koska asiaa ei ole yksimielisesti päätetty lähettää valiokuntaan, on se jäävä pöydälle. Kehotan seuraavia puhujia käyttämään puheenvuoron pöydällepanon ajasta.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Keskustelussa on ed. Aittoniemi ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle ensi tiistain täysistuntoon.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Ed. Aittoniemen ehdotus hyväksytään ja asia pannaan pöydälle ensi tiistain täysistuntoon.

16) Hallituksen esitys n:o 107 laiksi lapsilisälain muuttamisesta

Valiokuntaan lähettäminen

P u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. L a h t i - N u u t t i l a : Arvoisa puhemies! Jonkin verran ihmettelen ed. Aittoniemen käyttäytymistä tässä istunnossa. Hän tavallisesti ahkeroi eduskunnassa ja haluaa tehdä täyden työpäivän, olla tunnollinen edustaja. Nyt hän on ottanut sen kaltaisen taktiikan, että eduskunnan ei olisikaan syytä perjantaisin tehdä täyttä työpäivää, ja siitä syystä hän pyytää hallituksen esityksiä pöydälle. Itse en aio menetellä tämänkään esityksen osalta niin, että se pyydettäisiin heti tässä vaiheessa pöydälle.

Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys laiksi lapsilisälain muuttamisesta ansaitsee myönteisen vastaanoton eduskunnassa. Kehitysyhteistyössä tai lähetystyössä ulkomailla olevien henkilöiden lapset, jotka oleskelevat vanhempainsa mukana ulkomailla, tulevat lapsilisän piiriin ensi vuoden alusta.

Perusteltu esitys ei kuitenkaan himmennä nykyisen hallituksen lapsi- ja lapsiperhekielteisyyttä. Hallitushan heikentää monin tavoin lasten ja lapsiperheiden sosiaali-, terveys- ja koulutusturvaa omilla esityksillään ja toimenpiteillään. Edellisen hallituksen jälkiin hallitus ei astu pikkuvarpaallaankaan. Se ei korota lapsilisiä penniäkään. Päinvastoin heikentää politiikallaan niiden reaaliarvoa.

Jo kauan eduskunnassa sekä hallitus- että oppositiopuolueiden kansanedustajat ovat tahtoneet parantaa lapsilisälakia siten, että varsinaista lapsilisää maksettaisiin 17:ää vuotta nuoremmasta lapsesta. Nyt 16 vuotta täyttänyt saa ns. jatkettua lapsilisää.

Kaikki muistanemme epäkohdan syntyhistorian. Oikein ja hyvää tarkoittavasti 16-vuotiaat alkoivat saada lapsilisää vuonna 1986 Kalevi Sorsan johtaman hallituksen ansiosta, jossa valtiovarainministerinä ahkeroi Ahti Pekkala. Ilmeisesti juuri hänen tahtonsa oli, että 16-vuotiaiden lapsilisä piti säätää ilman sisarusvaikutuksia. Epäkohtaa on pyritty korjaamaan monien edustajien toimesta myöhemmillä valtiopäivillä, mutta tähän mennessä remontti ei ole onnistunut. Kun valiokunta käsittelee tätä hallituksen esitystä lapsilisälain muuttamisesta, näen perusteltuna, että valiokunta kiinnittää huomiota kauan jatkuneeseen epäkohtaan.

On aivan luonnollista, että toivon myös hallituksen ryhtyvän toimenpiteisiin sen suhteen, että 16—17-vuotiaille maksettaisiin lapsilisää samoin perustein kuin alle 16-vuotiaille. Tällöin monilapsisissa perheissä lapsilisien markkamäärät nousisivat aiempaan verrattuna eli siihen tilanteeseen, että joku lapsista saa jatkettua lapsilisää. Uudistus, lapsilisäoikeuden yhtenäistäminen, lisäisi toki valtion menoja, mutta mielestäni se on perusteltua tehdä jo oikeudenmukaisuuden vuoksi.

Ed. A i t t o n i e m i : Herra puhemies! Haluan esittää kommenttini ed. Lahti-Nuuttilalle, joka on erinomaisen ahkera kansanedustaja. Jos emme nyt hurskastele, niin otetaan huomioon, että muutaman tunnin perästä täällä, mikäli ei nyt ole suurta parannusta tapahtunut, meitä on täällä kolme neljä kansanedustajaa paikalla ja käsiteltävänä ovat syksyn ehkä tärkeimmät lait. Minä lähden realismista eli siitä, että meidän on käsiteltävä asioita silloin, kun kansanedustajat ovat paikalla ja esittävät näkemyksiään, eikä vain lähdettävä siitä, että asioita käsitellään muodollisesti kahden kolmen kansanedustajan läsnäollessa.

Ed. O. O j a l a : Arvoisa herra puhemies! Kuten ed. Lahti-Nuuttila totesi, tämähän on harvoja edistyksellisiä uudistuksia, mitä budjettiesityksessä on. Tietenkin periaatteellisesti voi olla sitä mieltä, että on erittäin hyvä, että näin laajennetaan lapsilisään oikeutettujen piiriä. Samassa yhteydessä on tietysti syytä kysyä myös, onko nyt juuri aika tehdä tämä, kun ei vuosien kamppailun aikana, vaikka on ollut hyvät ja lihavat vuodet, uudistuksia kyetty tekemään. Tämä ei tarkoita, että vastustaisin lakia, mutta kysyn joka tapauksessa ajankohtaa.

Syytä on myös huomata, että tässä on hyvin periaatteellinen uudistus tapahtumassa eli kansainvälisesti merkittävä avaus, kuten meille tänään valiokunnassa todettiin. Tästä saattaa olla seurauksena myös se, että myös muut ulkomailla työskentelevät kuten yritysten palveluksessa olevat katsovat, että heillä pitäisi olla vastaavanlainen oikeus kuin tähän piiriin ehdotetuilla.

Toinen kysymys on se, miten toimitaan YK:ssa ja muissa kansainvälisissä järjestöissä toimivien henkilöiden osalta. Miten heidän lastensa lapsilisät tullaan järjestämään? Ei tämä niin ongelmaton asia ole, ed. Lahti-Nuuttila, kuin voisi ehkä ajatella.

Olisin halunnut kiinnittää myös huomiota siihen, että meillä on myös kotimaassa eräs ryhmä, joka mielestäni on tullut epäoikeudenmukaisesti kohdelluksi. Tästäkin saimme tänään valiokunnassa jo tietoa. Maassamme naisvangit, joilla on lapset mukana vankilassa, ovat eriarvoisessa asemassa muihin vanhempiin ja äiteihin nähden, koska he eivät saa lapsilisää, kun katsotaan, että heidän lapsensa saavat valtiolta tarvittavan vaatetuksen ja muun. Eikö olisi järkevämpää, kuten sosiaali- ja terveyshallitus on jo kesällä sosiaali- ja terveysministerille esittänyt, että myös naisvangit oikeutettaisiin lapsilisään, jolloin he voisivat itse ottaa vastuuta hankinnoista lapsille. Se kasvattaisi heidän omaa vastuuntunnettaan.

Ed. T a i n a : Arvoisa puhemies! Aivan niin kuin ed. Lahti-Nuuttila totesi, on tietysti hyvä, että lapsilisän saajien piiriä laajennetaan. Mielestäni kuitenkin silloin, kun on kysymys ulkomaille maksettavista sosiaalietuuksista, ne tulee liittää siihen, maksavatko ulkomailla työskentelevät perheet veronsa Suomeen. Tänään jo valiokunnassa kuulimme asiantuntijoita eivätkä nämä pystyneet kertomaan meille, miten on näiden ryhmien verotuksen laita. Eduskunnassahan viime kaudella keskusteltiin siitä, että lapsilisä pitäisi maksaa kaikille ulkomailla oleville suomalaisille. Taidettiin jopa äänestyksellä päättää siitä asiasta. Sehän on erittäin vaarallinen suunta, jos täällä aletaan olla sitä mieltä, että me olemme valmiit, me, jotka täällä teemme työt ja maksamme Suomeen verot, maksamaan sosiaaliturvaa ympäri maailmaa sellaisille perheille ja henkilöille, jotka työskentelevät toisen maan ja yhteiskunnan kehittämiseksi ja maksavat veronsa siihen maahan. Tämä on periaatteellisesti hyvin suuri kysymys, johon mm. tänään yksi asiantuntijoista kiinnitti huomiota. Toivon, että kansanedustajat tätä asiaa tarkkaan miettivät ja pohtivat, onko Suomella taloudellisia mahdollisuuksia olla niin sosiaalinen.

Ed. O. O j a l a : Arvoisa puhemies! On tietysti hyvä, että ed. Taina muistutti eduskunnan päätöksestä. Nimittäin kävi myös ilmi valiokunnassa syy siihen, että nyt nimenomaan on annettu tämä ehdotus lapsilisälain muuttamisesta, jolla lapsilisät ulotetaan koskemaan kehitysyhteistyötä ja lähetystyötä tekeviä vanhempia. Nimittäin tämä onkin ilmeisesti jonkinnäköinen kompensaatio, kun kehitysyhteistyömäärärahoja ollaan alentamassa. Sen vastapainoksi ilmeisesti kehitysyhteistyöministeri on onnistunut saamaan lähetystyötä tekeville vanhemmille lapsilisän. Minusta nämä asiat eivät voi olla kauppatavaraa myöskään hallituksessa, koska kehitysyhteistyömäärärahat on kai tarkoitettu nimenomaan kehitysmaiden asukkaiden auttamiseksi eikä kehitysmaissa työskentelevien.

Ed. H ä m ä l ä i n e n : Arvoisa puhemies! Oleellista ei niinkään ole tässä yhteydessä se, mihin verot maksetaan, vaan se, mikä on työssäkäyntimaa. Euroopan yhteisössähän sosiaaliturva myös perheille määräytyy hyvin pitkälti perheenhuoltajan työssäkäyntimaan perusteella. Sen vuoksi toivoisin, että kun valiokunta tätä asiaa tarkastelee, se erityisen huolellisesti selvittää uuden avauksen mahdollisia seurauksia integraationeuvotteluissa.

Minä ainakin olisin varonut kovasti tekemästä uusia avauksia juuri tässä kriittisessä vaiheessa, jolloin joudumme koko ajan suomalaista sosiaaliturvaa integraationeuvottelujen valossa tarkastelemaan sillä tavoin, että meidän sosiaaliturvamme ei tarpeettoman pitkälti tule maasta viedyksi. Sen vuoksi minusta tätä uutta avausta nyt pitää hyvin tarkoin katsoa, ettei se ole avaus johonkin vielä laajempaan, mitä emme kenties tällä hetkellä tiedä.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

17) Hallituksen esitys n:o 109 laiksi lasten kotihoidon tuesta annetun lain muuttamisesta annetun lain voimaantulosäännöksen muuttamisesta

Valiokuntaan lähettäminen

P u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. M ä k i p ä ä : Herra puhemies! Ihan lyhyesti. On tarkoitus jatkaa tätä osittaista kotihoidon tukea, ja kun edellisen kerran runsas vuosi sitten tästä keskusteltiin, niin kävi ilmi, että sitä hakee noin 6 000 perhettä, ja nyt tässä esityksessä mainitaan, että tuen piirissä on 2 000 perhettä. Tämä osoittaa sitä, että osittaisen koti-

hoidon tuen määrä, joka nyt on runsaat 400 markkaa kuukaudessa, on mitättömän pieni. Tietysti tulee harkittavaksi, kannattaako tämmöistä kotihoidon tukea kehittää ja pitää voimassa vai nämäkin voimavarat ja rahat suunnata varsinaiseen kotihoidon tukeen.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

18) Hallituksen esitys n:o 123 laiksi maataloustulolain eräiden säännösten soveltamisesta vuonna 1991

Valiokuntaan lähettäminen

P u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. O l l i l a : Herra puhemies! Tänään maataloustulolain muutoksen hyväksyminen eduskunnassa merkitsee lopullisesti sitä, että maatalouden harjoittajat osallistuvat valtiontalouden talkoisiin ensimmäisenä tulonsaajaryhmänä ja vieläpä taannehtivasti. (Ed. Savolainen: Ensimmäistä kertaa!) Kyse on tulosopimuksen purkamisesta ja varsin merkittävästä tulon leikkaamisesta.

Hallituksen esityksen perusteluissa asia sanotaankin selvästi. Valtion vastuun vientikustannuksista arvioidaan muutoksen johdosta vähenevän vuonna 1991 noin 700 miljoonaa markkaa. Maataloustuottajien osuus vientikustannuksista kasvaa samalla määrällä. Tuon 700 miljoonan markan lisäksi on otettava huomioon sekin, että maataloustulolain määrittämät tavoitehinnat on tänä vuonna jatkuvasti alitettu 5—8 prosentilla.

Toivottavasti vielä jokin aika sitten useastikin kuultu valitus, että maatalous ei osallistu säästötalkoisiin, lakkaa jo vihdoin. On huomattava, että esimerkiksi lihan tavoitehinnan aleneminen mainitsemallani määrällä merkitsee katteen eli palkan leikkautumista 50—70 prosentilla. Minusta se on aika paljon.

Kyseinen laki on seuraus maatalouden ja valtion välisistä tuloneuvotteluista, ja näin syntyneessä tilanteessa se on sellaisena täällä käsiteltävänä.

Herra puhemies! Päiväjärjestyksen seuraavassa kohdassa paneudun maatalouspolitiikkaan hieman laajemmin.

Ed. S-L. A n t t i l a : Arvoisa puhemies! Ed. Ollilan äsken käyttämä puheenvuoro tämän lain vaikutuksista on aivan totta. Nyt ollaan käsittelemässä lainsäädäntöä, jolla tehty päänavaus yhteiskuntasopimuksen tekemiselle. Mutta johtuen siitä, että esimerkiksi ministeri ei täällä nyt ole paikalla, ehdotan, että esitys jätetään pöydälle ensi tiistaina täysistuntoon.

P u h e m i e s : Koska asiaa ei ole yksimielisesti päätetty lähettää valiokuntaan, on se jäävä pöydälle. Kehotan seuraavia puhujia käyttämään puheenvuoron pöydällepanon ajasta.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Keskustelussa on ed. S-L. Anttila ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle ensi tiistain täysistuntoon.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Ed. S-L. Anttilan ehdotus hyväksytään ja asia pannaan pöydälle ensi tiistain täysistuntoon.

19) Hallituksen esitys n:o 124 laiksi maataloustulolain eräiden säännösten soveltamisesta vuonna 1992

Valiokuntaan lähettäminen

P u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. O l l i l a : Herra puhemies! Suomen maatalous joutuu sopeuttamaan tuotantonsa kotimaisen kysynnän tasolle vauhdilla, joka aiheuttaa suuria ongelmia. Vallitsevassa kansantalouden tilanteessa yksi ongelma on se, että muilla elinkeinoelämän aloilla ei ole imua. Maatalouden oleellinen supistuminen johtaa työpaikkojen vähenemiseen perustuotannon molemmin puolin: sekä tuotantotarvikkeiden valmistuksessa ja

kuljetuksessa että matkalla maatilalta elintarviketeollisuuden kautta kauppaan ja kuluttajille. Oulussa suljetaan parhaillaan lannoitetehdasta.

Joskus olisi itse kunkin hyvä pysähtyä miettimään, mitä me täällä Suomessa tulevaisuudessa teemme. Onko meillä vaihtoehtoja niille 350 000—400 000 henkilölle, jotka elintarvikeketju kokonaisuudessaan maassamme työllistää? Ylituotannossa ei kuitenkaan ole järkeä, kun otetaan huomioon tuotantokustannustemme ja maailmanmarkkinahintojen ero. Budjetissa on kaksi keskeistä määrärahaa, jotka liittyvät ylituotantoon ja loogisesti myös toisiinsa. Vientitukivarat ja tasapainottamismenot ovat tarkoittamani momentit.

Viljelijäväestön toimeentulon perustana on ollut itse asiassa kotimaisen kulutuksen kattaman tuotannon antamat tulot sekä ne tulot, joilla valtio on tukenut ylituotannon vientiä. Näiden lisäksi suorat tulotuet, joiden avulla itse asiassa on alennettu tavoitehintoja, ovat osa viljelijöiden tulonmuodostusta.

Tasapainottamisrahoilla on päästävä oleelliseen pellon poistamiseen tuotannosta pysyvällä tavalla ja nykyistä enemmän. Peltoalan vähentämistarve on 500 000—700 000 hehtaaria. Kun noiden varojen käyttöä pohditaan, on vakavasti harkittava myös sitä, mistä ylimääräistä peltoa poistetaan. Jos jatketaan tämänhetkisellä linjalla, joudutaan vääristyneeseen tilanteeseen. Tuotanto loppuisi sieltä, missä se on lähinnä kannattavaa, ja jäisi sinne, missä se on kaikkein tuetuinta.

Ylituotannon poistuessa myös viljelijäin kesken jaettava palkkapotti pienenee. Se merkitsee sitä, että ansiotason turvaamiseksi on joko 1) jakajien määrää vähennettävä, 2) lisäansioita saatava muualta tai 3) valtion lisättävä suoraa tulotukea. Ilmeisesti kaikkia näitä tarvitaan. Maatalouden ikärakenne on varsin korkea, joten luontaista poistumaa on odotettavissa. Kehitystä kuitenkin hidastaa onneton eläketaso.

Viime aikoina on käyty mielestäni populistista keskustelua harrastelijaviljelijöistä. Tosiasia on, että historiallisista syistä pieni tilakokomme usein edellyttää tilan ulkopuolisia tuloja. Hämäävästi tässä yhteydessä on aina puhuttu tietystä kolmikosta, mutta Lassilasta taitaa tulla päätoiminen viljelijä, Herlin on sitä jo nyt ja Maija Haavisto taitaa olla viljelijänä Raisiossa. Vakavasti puhuen eurooppalaisessa kilpailussa ei suomalainen viljatila menesty minkään kokoisena ilman ulkopuolisia tuloja, joten ei tätä asiaa pidä nähdä ongelmana vaan mahdollisuutena.

Kolmanneksi viljelijäin vähenemisen ja ulkopuolisten tulojen lisäksi myös suoraa tulotukea on jatkossa lisättävä hintojen alentamiseksi. Jo kansainvälisen kaupan vapauttaminen tulee sitä meiltä edellyttämään.

Arvoisa puhemies! Kyseiseen lakiin sisältyvät valtion vientivastuun voimakkaat supistukset ovat mahdollisia vain, jos tasapainottamistoimet tehdään järkevästi, oikeudenmukaisesti ja niissä onnistuen. Asiat on syytä valiokunnassa käsitellä rinnakkain ainakin informaalisella tasolla. Myös maataloustuottajien etujärjestöltä odotan aktiivista ja positiivista panosta annettujen ja poliittisesti sovittujen raamien puitteissa. Pelkkä vastustaminen ei nyt hyödytä mitään eikä ketään. Jos tämä laki olisi esillä yksinään ilman budjetista ilmeneviä kohtuullisia tasapainottamisvaroja, olisi tilanne sellainen, että sitä ei suomalainen maatalous kestäisi. Suomen olemassaolo on niin usein ollut talonpojan maan, metsän ja työn varassa, että liian rajuista muutoksista on nytkin syytä varoittaa.

Ed. R a j a m ä k i (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Maataloustulo oli vuoden 1985 rahassa koko 80-luvun loppupuolen runsaat 6 000 miljoonaa markkaa. Nykyisen maataloustulolain seurauksena se nousi vuonna 1990 yli 8 000 miljoonan markan eli lähes kolmannekselle. Eli kannattaa pikkuisen katsoa, mistä tasosta maataloustulossa myös tingitään. Vuosien 89—90 kasvuvauhti oli todella kova tämän epäonnistuneen lain seuraamuksena.

Se, että ed. Ollila kuvittelee, että tasapainottamisrahoilla ja rahan kylvöllä ylituotannon rajoitustoimenpiteisiin asia ratkaistaan, on vain ruutitynnyrin työntämistä eteenpäin. Vuonna 1987 käytettiin vajaa 400 miljoonaa markkaa tähän tarkoitukseen ja ensi vuonna 1 500 miljoonaa markkaa. Kymmenessä vuodessa 15 miljardia markkaa maksetaan siitä, ettet tee mitään, ettet tee ongelmaa.

Nyt nähdään, miten tässä käy. Tämä systeemi tuhoaa suomalaisen maatalouden itsessään. Maatalouden tuottajien vientivastuu kasvaa räjähdysmäisesti ja aiheuttaa, totta kai, talouden suunnittelulle suuria ongelmia. Voi sanoa, että nykyisellä systeemillä, jos maataloustulon rakenteeseen ei todella puututa, meiltä viedään maaseutu ulos 30 pennin vehnällä, markan kananmunakilolla ja 5 markan voikilolla. Tämä tuhoaa maatalouden nimenomaan sisältä.

Tässä asiassa viittaan ensi tiistaina valiokuntaan lähdössä olevaan sosialidemokraattien

maataloustulolakialoitteeseen. Onkin erittäin hyvä, että voimme siinä yhteydessä laajemmin kertoa, millä tavalla me pelastaisimme suomalaisen maaseudun.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Haluan korjata ed. Ollilan näkemyksiä harrastusviljelijöistä, joita olen monta kertaa puheissani käsitellyt. En ole koskaan tarkoittanut osa-aikaviljelijöitä, jotka eivät saa tilaltaan riittävää toimeentuloa, vaan se edellyttää työssäkäyntiä muualla. Olen tarkoittanut juuri sellaisia lassiloita, pankinjohtajia, joiden perhe saa moninkertaisestikin tarvitsemansa tulot muualta, mutta siitä huolimatta harrastelee maanviljelyksen kanssa. Se aiheuttaa varsin suuria menetyksiä valtiolle, ja tietyllä tavalla myös varsinaiset, leipänsä maanviljelyksestä ammatikseen tienaavat, samoin kuin osa-aikaviljelijät, maksavat myös näiden harrastuksista. Tämä ei toki suomalaisen maatalouden ongelmia muuta, vaikka harrastusviljelijät saadaan pois. Meillä on myös esimerkiksi kunnat, vankilat ja muut sellaiset, jotka tuottavat viljaa, vaikkei se ole niille välttämätöntä eikä ehkä tuottavaakaan. Mutta halusin korjata tämän näkemyksen: Osa-aikaviljelijöistä ei siis meidän näkemyksessämme ole kysymys, vaan lassiloista ja muista sellaisista, jotka eivät tarvitse tätä tuloa lainkaan elämiseensä.

Ed. Westerlund (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Rajamäelle haluan sanoa, että kun hän on ottanut kantaa näihin kysymyksiin ja maatalouden hintalakiin, hänen olisi pitänyt muistaa, että toistaiseksi maatalousväestö on ainoa ryhmä, joka on kokenut huomattavan tulon alennuksen. Ja tulon alennus on niin valtavan suuri, että monille tämä tietää selvää katastrofia, jos ei jotakin tehdä. On ymmärrettävää, että he ovat erittäin huolestuneita.

Osa-aikaviljelijäkäsite on niin harhaanjohtava kuin olla voi sen takia, että mitä alemmiksi tulot muodostuvat, sen tärkeämpi tietysti on niille, joilla on mahdollisuus, saada kompensaatiota maatalouden ulkopuolelta. Jos tämä meno vielä jatkuu, niin se tietää, että suurin osa maanviljelijöistä on kohta osa-aikaviljelijöitä. Tämä on aivan väärä linjanveto.

Ed. Ollila (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ensinnäkin ed. Rajamäelle toteaisin, että luvut siitä, miten maataloustulo on noussut, pitävät sikäli paikkansa, että poikkeuksellisen hyvät satotasot ovat nostaneet maatataloustuloa, ei suinkaan maataloustulolaki. Jos ed. Rajamäki perehtyy voimassa olevaan lakiin, siihen on sisäänkirjoitettu elementti, jolla kolmen vuoden aikana tapahtuneet nousut otetaan jatkossa huomioon.

Kysymys on siitä, miten tasapainottamisrahat käytetään. Jos ne käytetään järkevästi, tuotantoa pystytään alentamaan. Uskon, että siihen malleja löytyy. Tulen niitä omalta osaltani jatkossa esittämään.

Ed. Rajamäen ja sosialidemokraattisen eduskuntaryhmän ed. Kalliomäen nimissä eduskuntaan tuleva maataloustulolakiesitys merkitsee todellakin sitä, että maataloutta ei Suomesta enää sen jälkeen viedä ulos, se tuhotaan täällä.

Ed. Aittoniemelle totean, että olen hänen kanssaan samaa mieltä. En puheenvuorossani maininnut sen paremmin SMP:tä kuin häntäkään, mutta hän tietysti halusi tulla mukaan keskusteluun, mikä on sinänsä ansiokasta, ja hän teki sen taitavasti. Totean, että Suomessa on noin 1 000 sellaista sivutoimista tilaa, joilla tilan ulkopuoliset tulot ovat yli 150 000 markkaa vuodessa ja joilla peltohehtaareita on yli 20 — siis vain 1 000 tilaa. Tämä on kosmeettinen muutos, ja tuen ulkopuolella ovatkin jo ne, jotka eivät asu tilalla.

Ed. S-L. Anttila: Herra puhemies! Ed. Rajamäki totesi äsken vastauspuheenvuorossaan, että ensi vuonna maksetaan 1 500 miljoonaa siitä, ettei tee mitään. Ed. Rajamäki, ensi vuoden budjetissa maksetaan 10 miljardia työttömyyskorvauksia siitä, että ihmiset eivät tee mitään. (Ed. Rajamäki: Ei niille anneta valtion metsiäkään!) Minusta tämä on täysin kohtuuton rinnastus. Pitäisi vähän miettiä, mikä tilanne suomalaisessa yhteiskunnassa tällä hetkellä on. Eivät ne ihmiset, joille työttömyyskorvausta maksetaan, ole siinä tilanteessa omasta tahdostaan, vaan siitä syystä, että taloudellinen tilanne on se mikä on. Eli ei tämä suinkaan ole mikään poikkeus.

Edelleen: Euroopan yhteisön budjetissa käytetään aivan samanlaisia järjestelmiä ylituotannon tasapainottamiseen kuin meillä Suomessakin. Ne ovat hyvin pitkälti saman tyyppisiä. Ed. Rajamäki, muistutan teitä siitä, että juuri valiokunnan tekemällä matkalla saimme kokea sen, miten täysin eri tavalla myönteisesti Euroopan yhteisössä suhtaudutaan maatalouteen. Itävallassa sosialidemokraattinen puolue, joka on val-

tapuolue, harjoittaa aivan toisen tyyppistä maatalouspolitiikkaa ja maatalouden kohtelua kuin te teette täällä Koto-Suomessa. Toivoisin, että meillä voitaisiin maatalouteen asennoitua aivan toisella tavalla, mitä tänä päivänä ja tällä hetkellä tehdään.

Nimittäin edessämme ovat kovat haasteet Euroopan yhdentymisen myötä. Vaikka me olemme menossa sinne Eta-tietä pitkin, se tulee ilman muuta vaikuttamaan myös Suomen maatalouden tilanteeseen. Se, mikä tässä minusta on valitettavinta, meillä Suomessa ei ole selvitetty sitä, miten mahdollinen Euroopan yhteisön täysjäsenyys vaikuttaisi Suomen maatalouteen. Muut Efta-maat ovat sen selvityksen tehneet. Ja se olisi ollut äärettömän tärkeä asia päätöksentekijöillä pohjana silloin, kun tehdään maatalouteen liittyviä ratkaisuja tästä eteenpäin.

Arvoisa puhemies! Käsiteltävänä on hallituksen esitys maataloustulolain eräiden säännösten soveltamisesta vuonna 1992 eli ensi vuonna, ja tämä liittyy ensi vuoden tulo- ja menoarvioon. Täällä todella, kuten ed. Ollila hetki sitten totesi, on määrätty se, mikä on maatalouden vastuu ensi vuonna ja mikä valtion. Tälläkin lainsäädännöllä siirretään valtion vastuuta maataloudelle erittäin monta sataa miljoonaa.

Tässähän on nyt todella tilanne se, että hallitus budjettiesityksessään yhteiskuntasopimusta ajatellen on päänavaajaksi pistänyt sekä maatalouden että myös eläkeläiset. Sen jälkeen, kun yhteiskuntasopimus on selvillä, meidän toki tulee eduskunnassa nämä asiat yhteensovittaa, koska eri väestöryhmiähän on kohdeltava yhdenmukaisesti. Sitä taustaa vasten myös itse katselen tätä maataloustulolain muutosesitystä vuodelle 1992. Siinä vaiheessa, kun yhteiskuntasopimus selviää, meidän on pakko voida tähän tilanteeseen palata.

Arvoisa puhemies! Ehdotan, että tämä esitys pannaan pöydälle eduskunnan ensi tiistaina pidettävään täysistuntoon.

P u h e m i e s : Koska asiaa ei ole yksimielisesti päätetty lähettää valiokuntaan, on asia jäävä pöydälle. Kehotan seuraavia puhujia käyttämään puheenvuoron pöydällepanon ajasta.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

P u h e m i e s : Keskustelussa on ed. S-L. Anttila ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle ensi tiistain täysistuntoon.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Ed. S-L. Anttilan ehdotus hyväksytään ja asia pannaan pöydälle ensi tiistain täysistuntoon.

20) Hallituksen esitys n:o 114 laiksi metsänparannuslainojen takaisinperinnän nopeuttamisesta ja koron nostamisesta

Valiokuntaan lähettäminen

P u h e m i e s : Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. P u l l i a i n e n : Arvoisa puhemies! Hallitus esittää lakiesityksessään metsänparannuslainojen takaisinperinnän nopeuttamista korottamalla ns. vuotuismaksua 2 prosenttiyksiköllä. Kiinnitän tässä huomiota muutamaan periaatteelliseen näkökohtaan, joilla on laajemmaltikin merkitystä tämän päivän suomalaisessa yhteiskunnassa.

Ensimmäinen on tämä koko mekanismi, että kun kerran on lainasta sovittu — sehän on molemminpuolinen sopimus, on lainan antaja ja lainan ottaja eli saaja — ja sovitaan tietystä korkomenettelystä, niin onko silloin oikein, että ehtoja toisen, antajaosapuolen, taholta muutetaan. Tästä me teimme ennakkotapauksen jo maatalouden puolelta valtiopäivien alkupuolella, joten tämä asia on sikäli eräällä tavalla ennakkotapauksena ratkaistu. Perusteluna tietysti on se, että nykyiseen käytännön korkotasoon nähden näitten lainojen korkotaso on todella alhainen. Mutta hartaasti sopii toivoa, että näistä kahdesta tapauksesta ei tule ennakkotapausta muille valtion myöntämille lainoille esimerkiksi asuntosäästäntäpuolella jnp. Tällä tavalla on syytä erittäin tarkoin seurata, mitä sovellutuksia ja laajennuksia hallituksen taholta on mahdollisesti ajateltu näissä yhteyksissä.

Toisaalta nämä lainat näyttävät olevan nykyisellään aika pieniä markkamääriltään. Lakiesityksen perustelujen mukaan lainamäärä, jäljellä oleva maksettava määrä, on 3 271 markkaa keskimäärin, joten se ei todella paljon ole, mutta rahaa on sentään ulkona aika paljon eli miljardin markan verran. Toisin sanoen, kun näillä lukemilla liikutaan, tietysti tässä katsannossa voisi nopeuttaakin lainojen takaisinperintää.

Arvoisa puhemies! Kiinnitän periaatteellisella puolella huomiota vähän muuhunkin, mikä liittyy metsänparannustoimintaan. Kun hallituksen ilmiselvänä pyrkimyksenä on se, että hyvin tarkkaan harkitaan, mihin varoja käytetään, kun niistä on selvää puutetta, niin tässä nimenomaisessa tapauksessa tulisi mielestäni poistaa metsänparannusvarojen käyttö metsäautoteiden rakentamishankkeissa ja purkaa siihen liittyvä organisaatio kokonaan. Olin Oulun läänin eteläosassa kierroksella parisen viikkoa sitten ja yleisötilaisuuteen tuli henkilö, joka kertoi, että ettekö te osaa oikeisiin säästökohteisiin kiinnittää huomiota, täällä meidän alueellakin on näitä tehtäviä varten jokunen teknikko, jotka ovat tumput suorina, eli lakkauttakaa ihmeessä nämä tehtävät ja säästäkää valtion varoja.

Edelleen olen kuitenkin sitä mieltä, että metsänparannusvaroja tulee käyttää ja niitä tulee olla riittävästi jo ihan metsänhoidollisista syistä, mutta toistan vielä kerran sen, minkä olen sanonut moneen kertaan tämän syksyn aikana, että mielestäni metsänparannusvarojen käyttö tulisi sitoa puun käyttöön energian lähteenä. Sillä tavalla iskettäisiin ainakin kaksi kärpästä yhdellä iskulla.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

21) Hallituksen esitys n:o 115 laiksi sokerilain muuttamisesta

Valiokuntaan lähettäminen

Puhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. S-L. Anttila: Arvoisa puhemies! Ehdotan, että tämä asia jätettäisiin pöydälle ensi tiistaina pidettävään täysistuntoon.

Puhetta on ryhtynyt johtamaan toinen varapuhemies Pesälä.

Toinen varapuhemies: Koska asiaa ei ole yksimielisesti päätetty lähettää valiokuntaan, on asia jäävä pöydälle. Kehotan seuraavia puhujia käyttämään puheenvuoron pöydällepanon ajasta.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. S-L. Anttila ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle ensi tiistain täysistuntoon.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Ed. S-L. Anttilan ehdotus hyväksytään ja asia pannaan pöydälle ensi tiistain täysistuntoon.

22) Hallituksen esitys n:o 116 kotimaisesta tärkkelystuotannosta annetun lain muuttamisesta

Valiokuntaan lähettäminen

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. S-L. Anttila: Arvoisa puhemies! Ehdotan, että tämäkin jätettäisiin pöydälle ensi tiistaina pidettävään täysistuntoon.

Toinen varapuhemies: Koska asiaa ei ole yksimielisesti päätetty lähettää valiokuntaan, on asia jäävä pöydälle. Kehotan seuraavia puhujia käyttämään puheenvuoron pöydällepanon ajasta.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. S-L. Anttila ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle ensi tiistain täysistuntoon.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Ed. S-L. Anttilan ehdotus hyväksytään ja asia pannaan pöydälle ensi tiistain täysistuntoon.

23) Hallituksen esitys n:o 117 laiksi kotimaisesta öljykasvituotannosta annetun lain muuttamisesta

Valiokuntaan lähettäminen

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin maa- ja metsätalousvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Pulliainen: Herra puhemies! Pyydän, että asia jätettäisiin pöydälle ensi tiistain täysistuntoon.

Toinen varapuhemies: Koska asiaa ei ole yksimielisesti päätetty lähettää valiokuntaan, on asia jäävä pöydälle. Kehotan seuraavia puhujia käyttämään puheenvuoron pöydällepanon ajasta.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Pulliainen ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle ensi tiistain täysistuntoon.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Ed. Pulliaisen ehdotus hyväksytään ja asia pannaan pöydälle ensi tiistain täysistuntoon.

24) Hallituksen esitys n:o 118 laiksi maidon, sianlihan ja viljan vientikustannusmaksusta annetun lain muuttamisesta

Valiokuntaan lähettäminen

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin valtiovarainvaliokuntaan, jonka tulee pyytää lausunto maa- ja metsätalousvaliokunnalta.

Keskustelu:

Ed. Aittoniemi: Herra puhemies! Sen lisäksi, että Suomen maaseudun puolueen eduskuntaryhmä on ja henkilökohtaisesti olen arvostellut harrastusviljelijöiden tukemista, olemme myös kantaneet huolta siitä, että nykyinen maatalouspolitiikka on yhteiskunnalle liian raskas nimenomaan vientimaksujen kustantamisen osalta, viljan viennin osalta jne. Mutta kun olemme ryhmäkokouksessa tutustuneet tarkasti esillä olevaan esitykseen vientimaksuihin liittyvien tulojen keräämisestä viljelijöiltä, olemme tulleet myös siihen tulokseen, että ollaan menemässä kohtuuttomuuksiin viljelijöiden osalta. Toisin sanoen se vanha suomalainen tapa, jossa heiluri heilahtelee laidasta laitaan ja sitä ei saada vakautetuksi lainkaan keskelle, on toteutumassa. Sen vuoksi emme tule käsittelyssä hyväksymään vientimaksujen korottamisia tämän tyyppisinä, kuin ne on hallituksen taholta esitetty, vaan tulemme esittämään leikkauksia niihin, koska on lähdettävä siitä, että maataloudenkin täytyy elää eikä lähdetä siinä fanaattisessa tilanteessa, jossa yhteiskunta tällä hetkellä on, pelkästään maanviljelijän kimppuun hyökkäämään, koska ei ole vielä tietoisuutta siitä, mitä muut kansalaiset maksavat lamasta. Herra puhemies! Koska laki liittyy listan 18) ja 19) asiaan, pyydän, että tämäkin asia jätetään pöydälle ensi tiistain täysistuntoon.

Toinen varapuhemies: Koska asiaa ei ole voitu yksimielisesti lähettää valiokuntaan, on asia jäävä pöydälle. Kehotan seuraavia puhujia käyttämään puheenvuoron pöydällepanon ajasta.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Aittoniemi ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle ensi tiistain täysistuntoon.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Ed. Aittoniemen ehdotus hyväksytään ja asia pannaan pöydälle ensi tiistain täysistuntoon.

25) Hallituksen esitys n:o 106 laiksi maatalousyrittäjän lomituspalveluista annetun lain muuttamisesta

lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

26) Hallituksen esitys n:o 108 laiksi maatalousyrittäjien eläkelain muuttamisesta

Valiokuntaan lähettäminen

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin sosiaali- ja terveysvaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. A. Ojala: Herra puhemies! Pyydän asian pöydälle ensi tiistain istuntoon.

Toinen varapuhemies: Koska asiaa ei ole voitu yksimielisesti lähettää valiokuntaan, on asia jäävä pöydälle. Kehotan seuraavia puhujia käyttämään puheenvuoron pöydällepanon ajasta.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. A. Ojala ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle ensi tiistain täysistuntoon.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Ed. A. Ojalan ehdotus hyväksytään ja asia pannaan pöydälle ensi tiistain täysistuntoon.

27) Hallituksen esitys n:o 119 laeiksi ulkomaanliikenteen kauppa-alusluettelosta sekä sairausvakuutuslain, kuntoutusrahalain, merimieseläkelain 1 §:n ja työttömyyskassalain muuttamisesta sekä ulkomaanliikenteen lastialusten kilpailuedellytysten edistämisestä annetun lain kumoamisesta

Valiokuntaan lähettäminen

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin liikennevaliokuntaan, jonka tulee pyytää lausunto perustuslakivaliokunnalta, sosiaali- ja terveysvaliokunnalta sekä työasiainvaliokunnalta.

Keskustelu:

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Suomalainen tuotantotoiminnan omistajataho on hyvin epäisänmaallista. Mihinkään muuhun johtopäätökseen ei voi tulla, kun seuraa minkä tahansa omistajalohkon käyttäytymistä viime vuosina, viime kuukausina ja viime päivinä. Pääomia on viety miljardimäärin ulkomaille, ja näillä siirtoliikkeillä on yritetty aikaansaada merkittäviä tulonsiirtoja pelureiden hyväksi. Varustamoiden omistajat kuuluvat tuoreiden havaintojen mukaan tyypillisenä joukkona samaan ryhmään.

Ulkomaanliikenteessä toimivan Suomen kauppalaivaston vetoisuus pieneni alusmyyntien ja alusten ulosliputusten vuoksi vuosina 1984—87 noin 65 prosenttia 0,85 miljoonaan bruttorekisteritonniin saakka. Suomen lipun alla kulkevien alusten lisäksi suomalaisten varustamojen omistuksessa on noin 90 ulkomaisten lippujen alla kulkevaa alusta. Niiden yhteisvetoisuus on annettujen tietojen mukaan noin 1,6 miljoonia bruttorekisteritonnia.

Nyt lähetekeskustelussa olevaa hallituksen esitystä olisi voinut jollakin perusteella odottaa vuonna 1987 mutta ei enää nyt, sillä vuonna 1988 laivastomme pieneneminen pysähtyi ja on sen jälkeen kääntynyt hienoiseen nousuun.

Liikenneministeri on ilmeisesti höynäytetty vanhoilla tiedoilla lähtemään puuhaan mukaan. Tietysti ajan hengen mukaan Varustamoyhdistys ja siihen kuuluvat varustamot ovat uhkailleet epäisänmaalliseen tyyliinsä uusilla ulosliputuksilla ja alusten myynneillä.

Varustamotahoilla on ilmiselvä halu päästä eroon suomalaisista merimiehistä. He haluavat aluksilleen halpatyövoimaa, minkä nyt lähetekeskustelussa oleva hallituksen esitys hyväksyttynä mahdollistaisikin. Olisihan aluksen merkitseminen kauppa-alusluetteloon rinnastettavissa syihin, joilla työnantaja voi sanoa irti voimassa olevan työsopimuksen, tosin noudattaen irtisanomisaikoja.

Ulkomaisilta merimiehiltä ei vaadittaisi työlupaa. Edelleen sairausvakuutuslakiin, kuntoutusrahalakiin, merimieseläkelakiin ja työttömyyskassalakiin tulisi merkittäviä muutoksia nykyiseen nähden. Ulkomaista työvoimaa voitaisiin muutosten jälkeen ottaa työhön tämän kotimaassa noudatettavilla ehdoilla. Työehdot eivät kuitenkaan saisi olla heikompia kuin Kansainvälisen työjärjestön Ilon yleissopimuksissa on määrätty.

Esityksen mukaan rinnakkaisrekisteriin merkityn aluksen omistajalle maksettaisiin merityötulosta toimitettua ennakonpidätystä ja maksettua lähdeveroa sekä työnantajan sosiaaliturvamaksuja vastaava tuki vuosittain valtion varoista. Edellytyksenä olisi, että aluksen miehityskustannukset ja muut kustannukset olisi saatettu tasolle, joka yhdessä tuen kanssa mahdollistaa kannattavan toiminnan. Budjettiesityksessä

ehdotetaankin 40 miljoonan markan määrärahaa uuteen tukijärjestelmään.

On ilmeistä, että kotimainen merenkulkuelinkeino tarvitsee näinä ankeina aikoina valtion tukea, mutta sen tulisi toimenpiteenä riittää. Nyt keitokseen on sotkettu aineksia, kuten suomalaisten merimiesten ulosliputtaminen kauppaaluksilta, jotka eivät ole hyväksyttäviä. Ehdotetut menettelytavat johtavat kaiken lisäksi eriarvoiseen kohteluun ja ovat siten suorastaan kansalaisoikeuksiin ja ihmisoikeuksiin nähden tuomittavia.

Arvoisa puhemies! Asiaa on tarkasteltava myös laajemmassa viitetaustassa. Merenkulkulaitoksen strategia -nimisessä asiakirjassa todetaan mm. seuraavaa: "Alusten ja väylästön turvallisuustason paranemisen johdosta lievennetään luotsinkäyttöpakkoa." Tämä tarkoittaa käytännössä, että luotsit menettävät työpaikkansa. Alukset kulkevat rannikoillamme ilman luotsia.

Yhdistettynä edellä sanottu nyt lähetekeskustelun kohteena olevaan hallituksen esitykseen päädytään johtopäätökseen, että Suomen karikkoisilla rantavesillä alkaa liikkua esimerkiksi Tyynen valtameren rannoilta kotoisin olevien merimiesten ohjaamia aluksia ilman luotsin apua. On selvää, että onnettomuusriski lisääntyy ratkaisevasti. Tällöin voidaan aiheuttaa rannikon ja sen edustalla olevan saariston luonnolle pitkään näkyvä ja tuntuva ympäristökatastrofi. Exxon Valdezin onnettomuus johti miljardien dollareiden vahinkoon Alaskan rannikolla aivan äskettäin.

Arvoisa puhemies! Mielestäni hallituksen esitys on joko perusteellisesti korjattava eduskuntakäsittelyn aikana tai kokonaan hylättävä.

Ed. K a s u r i n e n : Arvoisa puhemies! Hallitus on antanut eduskunnalle esityksen laiksi ulkomaanliikenteen kauppa-alusluettelosta sekä ulkomaanliikenteen lastialusten kilpailukyvyn edistämisestä annetun lain kumoamisesta. Perusteluikseen hallitus on ilmoittanut aivan samoin kuin budjettikirjassakin seuraavaa: "Suomalaisen kauppalaivaston kilpailykyvyn edistämiseksi on tarkoitus ottaa käyttöön sellainen lakiin perustuva pysyvä järjestely, jossa erityiseen ulkomaanliikenteen kauppa-alusluetteloon merkityn aluksen omistajalle maksetaan merenkulkijoiden merityötulosta toimitettua ennakonpidätystä ja maksettua lähdeveroa sekä työnantajan sosiaaliturvamaksua vastaava määrä vuosittain valtion varoista." Hallitus jatkaa: "Edellytyksenä tuen maksamiselle valtion varoista olisi, että aluksen miehityskustannukset on saatettu sille tasolle, että ne ovat ehdotettu tuki huomioon ottaen kansainvälisesti kilpailukykyiset." Lisäksi ehdotetaan erityissäännöksiä koskien ulkomaalaisten merenkulkijoiden käyttöä suomalaisilla aluksilla.

Monen kansanedustajan mielestä edellä mainittu teksti on varmaan hyvin loogista. Mutta kun tarkemmin ryhtyy paneutumaan lakiteksteihin, huomaa niissä sellaisia poikkeavuuksia suhteessa aikaisempaan käytäntöön sekä kansainväliseen merenkulkutoimintaan, ettei niitä voi missään nimessä hyväksyä.

Suomi tarvitsee oman kauppalaivastonsa. Se on selvä. Suomen erityisolosuhteet, erityisesti vaikeat talviolosuhteet ja vaikeasti navigoitavat väylät, asettavat erityisvaatimuksia niin käytettävissä olevalle aluskannalle kuin merenkulkijoiden osaamiselle ja ammattitaidolle. Tämä voidaan parhaiten turvata Suomen lipun alla toimivilla aluksilla ja suomalaisen korkean ammattitaidon omaavilla merenkulkijoilla. Alusten kuljettaminen turvataan parhaiten suomalaisella merenkulkualalle koulutetulla henkilökunnalla. Myös koulutuksen jatkuvuus edellyttää Suomen lipun alla toimivan merenkulun jatkumista mahdollisimman suuressa laajuudessa.

Suomessa on hyvin herkästi haavoittuva saaristo. Vain oman lipun alla toimiva ja suomalaisten kuljettama aluskanta voisi parhaiten turvata öljy- ym. katastrofeilta tällaiset kallisarvoiset ainutlaatuiset alueet.

Myös oman lipun alla toimivalla kauppaaluskannalla on huomattava merkitys valuutan hankkijana, ja sen myönteinen vaikutus kuljetustasetta parantavana tekijänä on miljardiluokkaa.

Tämän vuoksi hallituksen perustelujen alkuosa on varsin looginen, eli Suomen lipun alla toimivia kauppa-aluksia tulisikin tukea siten, kuin laivarekisteritoimikunta on esittänyt, eli maksamalla yleisesti verovelvollisen merenkulkijan kauppa-alusluetteloon merkityltä alukselta saamasta merityötulosta toimitettua ennakonpidätystä ja maksettua työnantajan sosiaaliturvamaksua vastaava määrä asianomaisen aluksen varustamolle.

Mutta hallituksen esityksen loppuperustelut ovat käsittämättömiä. Suomessa, kuten merenkulkualalla yleensäkin, vallitsee tällä hetkellä korkea työttömyys, jonka ennustetaan edelleenkin nousevan. Tämän vuoksi on perin outoa, jos kansallista työttömyyttä tahallisesti lisättäisiin

hankkimalla tänne vartavasten ulkomaalaista työvoimaa. On myös käsittämätöntä, että ulkomaalaiselle työvoimalle ei tarvitsisi edes hankkia työlupaa, jotta se mahdollisimman helposti voisi sivuuttaa kotimaisen.

Käytännössä nämä toimenpiteet johtaisivat suomalaisten merenkulkijoiden häviämiseen ja siten myös korkean suomalaisen merenkulun ammattitaidon katoamiseen. Heijastusvaikutuksena tämä johtaisi myös ammattitaitoisten luotsien, satama- ja merenkulkuhallinnon henkilökunnan sekä koko merenkulkija-ammattikunnan puutteeseen ja lopulliseen katoamiseen.

Meriturvallisuus ja meriympäristön suojelu jäisivät taka-alalle käytettäessä nk. halpaa työvoimaa. Seuraukset tästä saattaisivat olla ennalta arvaamattoman tuhoisat.

Ulkomaalaisen työvoiman sosiaali- ja eläketurvaetujen sekä työsuhdeturvan poistaminen asettaisi suomalaisen merenkulkijan jo heti alkuvaiheessa huonompaan kilpailuasemaan työpaikkoja täytettäessä. Samoin on lähes uskomatonta, että lakiin esitetään varustajalle mahdollisuutta merkittäessä alusta kauppa-alusluetteloon yksipuolisesti muuttaa työsuhteen ehtoja ja irtisanoa suomalainen merenkulkija sillä perusteella, että tilalle otetaan ulkomaalainen. Hallituksen esityksestä voi tehdä sen johtopäätöksen, että merenkulkijoiden tulisi tinkiä nykyisistä palkka- ym. työehdoistaan edellytyksenä toimikunnan esittämän tuen maksamiselle. Tällaista vaatimusta ei ole ollut missään muualla, kun vastaavia rekistereitä on perustettu. Merenkulkijat ovat viimeisten vuosien tulopoliittisten ratkaisujen yhteydessä jo käsitykseni mukaan joutuneet tinkimään palkoistaan, koska merenkulkualan palkoissa ei tapahdu liukumia kuten useimmilla muilla aloilla.

Edellä mainittu toimikunta ja sen mukaisesti hallitus on ottanut kantaa ainoastaan miehityskustannuksiin, jotka ovat vain noin 5—10 prosenttia aluksen kustannuksista, vaikka esimerkiksi suoranaisten pääomakustannusten merkitys aluksen kokonaistaloudelliselle kannattavuudelle on monin verroin suurempi kuin miehityskustannusten. Kuitenkin suomalaisten varustamoiden mahdollisuudet saada tukea alushankintoihin ovat selvästi heikommat kuin pahimpien kilpailijoiden.

Arvoisa puhemies! Pelkäänpä pahoin, että hallituksen esityksen eräänä keskeisenä tavoitteena on murtaa suomalaisten merenkulkijajärjestöjen neuvotteluoikeus ja itse asiassa pyrkiä koko suomalaisen työmarkkinajärjestelmän purkamiseen. Pelkäänpä pahoin, että hallituksen esitys loukkaa voimakkaasti niin yksityistä työsopimusta, järjestäytymisoikeutta ja -vapautta kuin työllisyyttä koskevia ja Suomen ratifioimia Kansainvälisen työjärjestön sopimuksia.

Sosialidemokraattina en voi hyväksyä sitä, että tilanteessa, jossa alus siirtyy alusrekisteriin, tämä voisi olla irtisanomisen peruste. En voi myöskään hyväksyä, että ollaan murtamassa suomalaisten merenkulkijajärjestöjen neuvotteluoikeus ja suomalainen työmarkkinajärjestelmä. En voi myöskään hyväksyä, että ulkomaalaisia merimiehiä palkattaisiin suomalaisiin aluksiin huonommin ehdoin kuin suomalainen merimies. Tällaisessa palkkaustilanteessa tulisi noudattaa ulkomaalaisten osalta samaa työlupamenettelyä kuin normaaleissakin työllistämistilanteissa.

Sen sijaan esitän, että suomalaisen aluskannan uudistuminen turvattaisiin pääomaehtoja ja tukea parantamalla.

Yhteisliikenteessä tulisi vaatia Suomen lipun alla oleville aluksille suhteellinen osuus kyseisestä liikenteestä.

Ympäristöriskien minimoimiseksi tulisi Suomen öljyhuollossa käyttää vain asianmukaisesti rakennettuja suomalaisia aluksia ja välttää heikkokuntoisia ulkomaalaisia ja mukavuuslippualuksia.

Yleisemminkin ottaen ulkomaalaisille aluksille tulisi asettaa samat turvallisuusvaatimukset kuin suomalaisille. Väylämaksuista tai luotsauksesta ei saisi antaa erivapauksia mukavuuslippualuksille.

Arvoisa puhemies! Olen edellä luetellut eräitä keskeisiä kysymyksiä, jotka mielestäni tulisi ratkaista ennen kuin kyseiset lakiehdotukset voidaan hyväksyä.

Korostan lopuksi vielä sitä, että minun on hyvin vaikea ymmärtää sellaisia hallituksen ehdotuksia, jotka tällaisessa sivistysmaassa kuin Suomessa pahimmillaan merkitsevät sitä ansiotasoa, joka maksettaisiin minimiperiaatteella. Tällä hetkellä tuo periaate merkitsee 1 400 markkaa kuukaudessa. Kun asian esitellyt ministeri on palannut saliin, vetoankin häneen, että voisitte hallituksen puitteissa harkita vielä kertaalleen tämän lain tarpeellisuutta ja tarvittaessa vetää sen myös vielä eduskunnasta pois.

Liikenneministeri N o r r b a c k : Arvoisa puhemies! Tämän lain tarkoitus on se, että meillä on suomalainen kauppalaivasto tulevaisuudessakin. Norjassa ja Tanskassa on jo otettu vastaa-

vanlainen järjestelmä käyttöön. Kokemukset sieltä ovat sikäli myönteisiä, että myös sellaiset laivat, jotka ovat jo olleet mukavuuslipun alla, ovat palanneet. Tämä on myös johtanut siihen, että työpaikkojen määrä niiden maiden merimiesten osalta ei ole enää vähentynyt, vaan pysyy ennallaan tai kasvaa hieman. Myönnän, että tämä on hyvin poikkeuksellinen tapa.

Toinen vaihtoehto on se, että ulosliputus jatkuu ja saman tien kaikki työpaikat taatusti menevät. Jos se on joidenkin mielestä parempi vaihtoehto, niin haluan vain ilmoittaa, että minä en ole samaa mieltä.

Ed. Kasurinen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri vetoaa norjalaisiin kokemuksiin ja niihin tuloksiin, mitä sitä kautta on tullut. Käsitykseni mukaan tämä lainsäädäntö ei ole ihan yksi yhteen sen järjestelmän kanssa.

Toisaalta haluan korostaa myös sitä, että jos me voimme tukea varustamoja suoralla tulotuella ja myös niin, että pääomakustannuksiin kiinnitetään entistä enemmän huomiota, minusta tällä luodaan parempaan lopputulokseen pyrkivä tavoite kuin tämän lain kautta, joka ensi vaiheessa tulee merkitsemään sitä, että meillä suomalaiset laivat ovat kyllä päällystönsä osalta suomalaisilla miehitettyjä, mutta kaikki muu laivan henkilöstö tulee jostakin muualta. Mielestäni tämä ei ole tässä tilanteessa oikea menettely.

Liikenneministeri Norrback: Arvoisa puhemies! Ensin haluan ilmoittaa, että kun tämä systeemi otettiin käyttöön Norjassa, niin se oli Norjan työväenpuolueen esittämä lakiehdotus. Vaikka tämä ei ole kopio siitä, niin sisältö ei poikkea kuitenkaan kovin paljon siitä, mitä Norjassa on jo ollut käytössä muutaman vuoden ajan.

Kun ensi vuoden aikana valtion lainanottotarve on 30 miljardia, niin minusta tarvitaan aika paljon rohkeutta, jos halutaan esittää lisämenoja sen päälle vielä. Kun näin esitetään, minusta on korrektia vaatia, että kerrotaan, mistä ne rahat otetaan. Mistä säästetään, jos näin halutaan tehdä ja miten? Eli tämä on sikäli myös hankala kysymys, että valtiolla ei ole tämän tyyppiseen toimintaan enää rahaa. Nyt alkuvaiheessahan valtio satsaa jonkin verran siihen, että tämä järjestelmä lähtee liikkeelle. Edellytyksenä silloin on se, että neuvottelumekanismi toimii. Kyllä ammattijärjestöillä on mahdollisuuksia neuvotella tämän lain voimaantulon jälkeenkin.

Ed. Pulliainen (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Ministeri Norrback myöhästyi tämän lähetekeskustelun alusta. Siinä käytin ensimmäisen puheenvuoron, jossa osoitin tilastoihin perustuen, että ulosliputussysteemi ei ole jatkunut vuoden 1987 jälkeen, vaan päinvastoin tilanne on hivenen kohentunut tilastojen valossa. Toisin sanoen ne uhkakuvat, mitkä arvoista ministeri erityisiksi perusteluiksi esitti, eivät tilastojen perusteella näytä olevan relevantteja.

Minä ainakin tulkitsen tämän tilanteen niin, että kun tämä keskeinen peruste kumoutuu, niin ei ole mistään muusta kysymys kuin siitä, että halutaan ulosliputtaa suomalaiset merimiehet suomalaisilta aluksilta. Se kuulostaa aika kauhealta politiikalta. Vaikka kuinka porvarillinen hallitus tasavallassa on, niin jokin hygienia sentään pitäisi olla.

Ed. Häkämies (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Kun lakiehdotuksen lukee nopeasti, voi ehkä tulla siihen johtopäätökseen, että kyseessä olisi jollain tavalla epäisänmaallinen hallituksen esitys. Uskon kuitenkin, että hallituksen aito pyrkimys on ollut se, että suomalainen merenkulku turvataan niin hyvin kuin se on mahdollista. En tunne tilastoja välttämättä yhtä hyvin kuin ed. Pulliainen, kun hän sanoi, että ulosliputusta viime vuosien aikana ei olisi niin paljon ollut, mutta kaiketi hallitus on esityksessään nimenomaan lähtenyt tätä asiaa torjumaan.

Varmasti onkin niin, että on tietyn tyyppisiä laivoja, jotka eivät koskaan siirry mukavuuslipun alle, koska miehistöltä vaaditaan niin korkeaa ammattitaitoa. Tosiasia on tietysti myös se, että jos näin on, eiväthän ne myöskään siirry mihinkään rinnakkaisrekisteriin.

Vielä Norjaan sen verran, että jos muistikuvani on oikea, kun siellä tähän järjestelmään siirryttiin, niiden vuosien jälkeen itse asiassa norjalaisten merenkävijöitten lukumäärä on määrällisesti noussut johtuen siitä, että norjalaista kauppalaivastoa on suunnilleen kahdeksan yhdeksän kertaa enemmän kuin muutama vuosi sitten johtuen tästä uudesta järjestelmästä.

Mutta kieltämättä tähän liittyy myös asioita, jotka voivat olla hyvinkin kohtalokkaita, mm. koulutuskysymys. Niin kuin jokainen tietää, merenkulkualalla koulutus tapahtuu niin, että noustaan tehtävästä toiseen, vaikka opiskeltaisiin merikapteeniksi. Tietysti jos miehistöpaikat on miehitetty ulkomaalaisilla, miehistöpaikkoja ei suomalaisille koulutettaville ole, joten tämän

asian johdosta on valiokunnassakin asiaa hyvin tarkoin mietittävä ja tehtävä se sen kaltaiseksi, että sekä suomalaiset varustamot pärjäävät että myös turvataan suomalaisten merenkulkijoitten asema.

Ed. R a u r a m o (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ed. Kasurinen otti aika voimakkaasti kantaa esillä olevaan lakiesitykseen. Näkisin, että hänen ehdotuksensa, että lähdettäisiin Ruotsin mallin tyyppiselle linjalle, että tuettaisiin näitä aluksia suoraan rahallisesti, on tietysti yksi linja, mutta siinä mielessä aika vaarallinen, kun nähdään, miten Ruotsissa on käynyt. Tästä on tullut lähes jatkuva tukiautomaatti. Siellä ovat tukisummat nousseet lähelle 600:aa miljoonaa kruunua. Silloin puhutaan varsin merkittävästä suorasta tuesta.

Toisaalta sosialidemokraatit ovat sitä mieltä, että tämmöisiä tukiautomaatteja maatalouden malliin ei pitäisi maahamme rakentaa. Maatalouspuolessa olen samaa mieltä, ja tässä ollaan toisellekin sektorilla tämmöistä rakentamassa.

Ed. Pulliaiselle toteaisin sen, että tilastot ovat juuri näin, miten ed. Pulliainen totesi, mutta täytyy muistaa yksi asia: Varustamot ovat odottaneet tätä päätöstä tietoisina siitä, että nimenomaan juuri näinä aikoina tehdään jokin päätös, on se sitten kaksoisrekisteri tai jokin muu. Sen jälkeiset ratkaisut vasta osoittavat, onko tämä tilastoissa tapahtunut pysähdys pysyvää vai ei. Mutta tätä päätöstä on aika moni varustamo jäänyt odottamaan.

Liikenneministeri N o r r b a c k : Herra puhemies! Lyhyesti haluaisin vain todeta, että pientonniston osalta tehtiin muutama vuosi sitten ratkaisu, joka maksoi ja maksaa edelleen valtiolle enemmän kuin tänä päivänä on varaa satsata muuhun kauppalaivastoon. Se, että pientonniston osalta tämä ratkaisu saatiin aikaan, tietää tietenkin sitä, että sen osalta ulosliputus on loppunut. Mutta muun kauppalaivaston osalta se on jatkunut ja jatkuu varmasti, koska kustannuserot ovat sitä luokkaa, että näin varmasti tapahtuu. Tämä on minusta myös tapa pelastaa työpaikkoja, koska jos ulosliputus jatkuu, silloin varmasti työpaikat menevät.

Ed. K o s k i n e n (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Ministeri Norrback viittasi siihen, että kaikkinaiset muutokset tähän esitykseen tietäisivät valtiolle lisäkuluja. Kuitenkaan tämä täysin kohtuuton ylimääräinen irtisanomisperuste eli suomalaisten merenkulkijoiden heittäminen ulos laivasta ja ulkomaalaisten tuominen tilalle ei pennilläkään vähennä valtion kuluja eikä tämän mahdollisuuden poistaminen ei pennilläkään lisää valtion kuluja. Kysymys on siitä, millä hinnalla varustamo voi näitä toimia toteuttaa.

Ed. Häkämies viittasi siihen, että Norjassa mukavuusrekisterin käyttöönotto olisi parantanut norjalaisten merenkulkijoiden työllisyyttä. Kuitenkin hallituksen esityksen perusteluissa todetaan, että ulkomaalaisten osuus Nis-aluksilla työskentelevistä merenkulkijoista on noin 86 prosenttia. Kun otetaan huomioon, että laivoilla miehistön osuus on vähentynyt, eipä tuohon 14 prosenttiin norjalaisia mahdu juuri muuta kuin laivan päällystö, joka on sielläkin välttämättömästi norjalaista. (Ed. Häkämies: Siellä järjestöt kannattavat sitä!)

Norjan mallia ei ole tehty niin kylmillä reunaehdoilla kuin hallitus meille esittää. Eivätkä Suomen sosialidemokraatit ole muutenkaan sidoksissa siihen, mitä Norjan työväenpuolue kulloinkin tekee.

Ed. K a s u r i n e n (vastauspuheenvuoro): Arvoisa puhemies! Puheenvuorossani totesin, että miehityskustannukset ovat 5 — 10 prosenttia aluksen kustannuksista. Kun tämä suhteutetaan pääomakustannuksiin ja niihin vaikuttamiseen, minusta me puhumme hyvin marginaalisesta asiasta. Kun lakiehdotus tällaisessa muodossaan tulee merkitsemään sitä, että suomalaiset alukset purjehtivat ilman suomalaista miehistöä lukuun ottamatta päällystöä, minusta esitys ontuu. Sen ainakin liikennevaliokunnan jäsenenä voin todeta, että tulemme hyvin perusteellisesti käsittelemään kyseisen lakiehdotuksen. Toivottavaa on, että myös valiokunnassa löytyy sellaista tahtoa, että voimme pahimpia epäkohtia nyt annetussa lakiesityksessä uudelleenarvioida.

Liikenneministeri N o r r b a c k : Arvoisa puhemies! Todella toivon, että valiokunta hyvin perusteellisesti käsittelee tätä asiaa. On aivan luonnollista, että näin tapahtuu. Olen myös vakuuttunut siitä, että perusteellisen käsittelyn jälkeen valiokuntakin huomaa, että muita keinoja ei ole, jos halutaan, että meillä on tulevaisuudessakin kauppalaivasto ja näin ollen meillä on myös kotimaisia työpaikkoja tällä alalla. Vauhdista voidaan olla eri mieltä, mutta siitä, että ulosliputus jatkuu, kaikki merkit

ovat saman sisältöisiä. Riippumatta siitä, miten suuren osuuden palkat muodostavat laivojen kustannuksista, marginaaleista ollaan riippuvaisia. Kilpailu tällä alalla on kansainvälisesti tänä päivänä todella kovaa eli kaikki ovat riippuvaisia siitä, että taloudellisestikin pärjäävät.

Kuten sanoin, en näe muita vaihtoehtoja, vaikka myönnän, että ei tämä mitenkään miellyttävä ratkaisu ole.

Ed. P y k ä l ä i n e n : Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys laiksi ulkomaanliikenteen kauppa-alusluettelosta sekä muutamista tähän liittyvistä lakimuutoksista on periaatteessa oikean suuntainen. Kaikki yritykset parantaa Suomen lipun alla toimivan kauppalaivaston kilpailukykyä ovat kannatettavia, jos toimenpiteet johtavat vienti- ja tuontirahtauksen rahavirtojen säilymiseen kotimaassa, Suomen rannikoiden merialueiden turvallisuuden parantumiseen erilaisten onnettomuusuhkien ja ympäristöriskien suhteen, merenkulkualan työllisyyden edistämiseen eli kuljetusten ohjautumiseen energiataloudellisesti ja luonnonsuojelun kannalta viisaasti.

Hallituksen esitys ei valitettavasti kuitenkaan edistä kaikkia näitä periaatteita. Hallitus puhuu lakiesityksessään lähinnä Varustamoyhdistyksen äänellä. Tavoitteena näyttää olevan kauppamerenkulun ahdinkoa hyväksi käyttämällä saada pois varustamojen kiusallisiksi kokemat rajoitukset riippumatta siitä, onko niillä oleellista merkitystä ahdingon aiheuttajina.

Lakiesityksen perusteluista saa sen käsityksen, että työvoimakustannukset ovat ratkaiseva kysymys Suomen kauppalaivaston pinnalla pysyttämiseksi. Kuitenkin ne ovat alle 10 prosenttia kaikista aluskustannuksista. Pääomakustannusten vaikutus laivojen kannattavuuteen on moninkertainen verrattuna miehistöstä aiheutuviin kuluihin. Siksi myös näitä kysymyksiä olisi pitänyt arvioida samanaikaisesti lakiesityksen kanssa.

Hallituksen linja lakiesityksessään on sama kuin STK:lla meneillään olevissa työmarkkinaneuvotteluissa. Nyt laman siivellä on historiallinen tilaisuus keikauttaa mahdollisimman monet työelämän valtakuviot ja työntekijäoikeudet takaisin patruuna-aikaan. Hallituksen esitys nakertaa suomalaisen työsuhdeturvan ja työsuojelun perusperiaatteita ja edistää hallituksen päinvastaisista väitteistä huolimatta merimiesammattitaidon ja merenkulkutyöpaikkojen kuolemaa maassamme.

Arvoisa puhemies! Hallituksen esityksen tavoitteena on tuoda Suomeen Norjan Nis-rekisteriä vastaava järjestelmä. Sen avulla uskotaan saatavan aikaan usean kymmenen prosentin kustannussäästö työvoimakuluissa tukemalla varustamoja merenkulkijoiden ennakonpidätyksiä ja lähdeveroja sekä työnantajan sotumaksuja vastaavalla avustuksella sekä mahdollistamalla laivoilla ulkomaalaisen työvoiman käyttö heidän kotimaittensa työehdoilla.

Lakiesityksessä heikennetään myös työsuhdeturvaa. Kuten lakiehdotuksen perusteluissakin todetaan, Norjan Nis-rekisteri on tosin kääntänyt Norjan lipun alla purjehtivien kauppalaivojen määrän kasvuun, mutta samalla ulkomaalaisten osuus norjalaisalusten työvoimasta on kasvanut dramaattisesti ja on nyt noin 86 prosenttia Nis-laivoilla työskentelevistä. Näin tulee käymään myös Suomessa. Työllisyyden kannalta on yhdentekevää, jatkuuko nykyisen kaltainen ulosliputus vai syntyykö Suomeen hallituksen tavoittelema rinnakkaisrekisteri. Tässä suhteessa merkitystä on toki valtion suoralla tuella, joten siltä osin lakiesitys on kannatettava.

Turvallisuuden kannalta ei sen sijaan ole yhdentekevää, millaisilla laivoilla ja keiden kuljettamina tavarat Suomen vesillä liikkuvat. Suomen rannikoiden merenkulkuolosuhteet ovat poikkeuksellisen hankalat sekä väylien kapeuden että ilmaston vuoksi. Laivakuljetuksiin liittyvät ympäristöriskit ovat todellisia. Mitä enemmän täällä purjehtii laivoja, joiden miehistö on tottunut toisenlaisiin olosuhteisiin ja on tiukkojen työehtojen vuoksi stressaantunutta ja väsynyttä, sitä suuremmaksi kasvaa onnettomuusuhka.

Miehistön ammattitaidon ohella merenkulun turvallisuuteen vaikuttaa tietysti myös laivojen kunto. Suomen etujen mukaista on edellyttää vaarallisten ja saastuttavien aineiden kuten öljyn ja kemikaalien kuljetuksiin rakenteiltaan turvallisten alusten käyttöä. Tämä tarkoittaa tietysti myös sitä, että Suomen vesille tulevilta ulkomaalaisilta laivoilta on edellytettävä samoja turvallisuusnormeja kuin suomalaisiltakin.

Hallituksen lakiesitys on erityisen huolestuttava Suomen oman merimiesammattitaidon säilymisen kannalta. Työpaikkojen valuminen matalan palkkatason maiden kansalaisille vähentää suomalaisten kiinnostusta merenkulkuammatteja kohtaan. Ennen pitkää tämä johtaa alan ammattikoulutuksen hiipumiseen ja sitä kautta Suomen totaaliseen riippuvuuteen muista

maista tulevista merenkulkijoista. Työpaikkojen häviäminen estää myös ammattitaitoisen laivapäällystön ja luotsien kouluttautumisen tehtäväänsä, koska enää ei ole mahdollisuuksia alalla välttämättömään miehistöharjoitteluun ja työkokemuksen hankintaan.

Arvoisa puhemies! Hallituksen esitys laiksi ulkomaanliikenteen kauppa-alusluettelosta on epäonnistunut niin turvallisuuskysymysten kuin työllisyysasioiden ja työsuhdeturvankin kannalta. Toivon, että uuden lain ja siihen liittyvien lakimuutosten eduskuntakäsittelyssä niiden sisältö muuttuu oleellisesti.

Ed. K a a r i l a h t i : Arvoisa puhemies! Hyvät kansanedustajat! Työvoiman vapaa liikkuvuus ja kilpailu ovat tavoitteina aivan oikean suuntaisia, ja tulevaisuudessa toivon tähän todella päästävänkin. Tuen pyrkimyksiä, joilla työnantajille kohdistuvia työvoimakustannuksia pyritään alentamaan ja tätä kautta kilpailuedellytyksiä parantamaan. Mielestäni elämme kuitenkin nyt poikkeuksellisessa tilanteessa. Toivonkin valiokunnan ottavan huomioon tämänhetkisen korkean työttömyyden myös merenkulkualalla. Nimenomaan tässä tilanteessa ei voi olla oikein suosia työvoimakustannuksiltaan edullisemman ulkomaalaisen työvoiman käyttöä. Työvoimapoliittisista syistä en sallisi sitä myöskään sosiaali- ja terveydenhuoltoalalla tässä tilanteessa.

Toinen tärkeä seikka, johon toivon valiokunnan kiinnittävän huomiota, on meriturvallisuus ja meriympäristön suojelu. Suomalaisilla on korkea koulutus ja ammattitaito, joilla lisätään meriturvallisuutta ja ehkäistään kauppa-alusten onnettomuuksia saaristomme vaikeissa olosuhteissa.

Korkeat työvoimakustannukset, työn laatu, ympäristöturvallisuus ja siihen liittyvät mahdolliset riskit ja kauppalaivojen tulevaisuus on asetettava samalle viivalle ja punnittava ja arvioitava kaikilta osilta mahdollisimman oikeudenmukaisesti ja tasapuolisesti valiokunnan antaessa mietintöään.

Ed. T a i n a : Arvoisa puhemies! Ed. Kaarilahdelle toteaisin, että kauppalaivastotilannehan on ollut Suomessa vuosikausia sen suuntainen, että työpaikat ovat vähentyneet sen työvoimapolitiikan vuoksi, jota laivastossa on harjoitettu.

Tällä esityksellä hallitus pyrkii vaikuttamaan siihen, että työpaikat säilyisivät Suomessa ja että työpaikkoja tulisi lisää. Kun Norjassa on tehty näitä ratkaisuja, niin niiden seurauksena norjalainen laivasto ja samalla norjalaisten merimiesten työpaikat ovat lisääntyneet, joskin on käytetty myös ulkomaista työvoimaa, mutta lisääntymistä se on kuitenkin sikäläisillekin merimiehille merkinnyt. Kyllä tämän lainsäädännön tarkoituksena on pelastaa suomalainen kauppalaivasto.

Ed. L a i t i n e n : Arvoisa puhemies! Ed. Tainalle täytyy todeta se, että jos tämä hallituksen esitys esitetyssä muodossa toteutuu, se kyllä merkitsee sitä, että suomalaista työvoimaa noissa laivoissa ei kovinkaan paljon tulla käyttämään, sen verran epäisänmaallista suomalainen pääoma on. Siinä käy juuri niin kuin aikaisemmin eräät edustajat ovat todenneet.

Ehdotan, että tämä asia jätettäisiin pöydälle tiistain istuntoa varten.

T o i n e n v a r a p u h e m i e s : Kun asiaa ei ole yksimielisesti päätetty lähettää valiokuntaan, asia on jäävä pöydälle. Kehotan seuraavia puhujia käyttämään puheenvuoron pöydällepanon ajasta.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

T o i n e n v a r a p u h e m i e s : Keskustelussa on ed. Laitinen ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle ensi tiistain täysistuntoon.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Ed. Laitisen ehdotus hyväksytään ja asia pannaan pöydälle ensi tiistain täysistuntoon.

Lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti talousvaliokuntaan

28) Hallituksen esitys n:o 120 laiksi Valtiontakuukeskuksesta annetun lain muuttamisesta

29) Hallituksen esitys n:o 121 laeiksi teknologian kehittämiskeskuksesta annetun lain muuttamisesta ja teollisuussihteereistä annetun lain kumoamisesta

---

30) Hallituksen esitys n:o 110 laiksi valtioneuvoston jäsenten palkkiosta annetun lain 1 §:n väliaikaisesta muuttamisesta

Valiokuntaan lähettäminen

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin perustuslakivaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Aittoniemi: Herra puhemies! Ahon hallitus on tehnyt yhden konkreettisen esityksen taloudellisen laman lieventämiseksi. Se oli viime kevätkesällä, kun ministeri Viinanen lähetti kirjeen, jossa oli selvitettynä valtiokonttorin tilinumero, johon kansanedustajat voivat palauttaa palkkansa. Sen jälkeen Ahon hallitus tiedustelematta lainkaan kansanedustajien ja eduskuntaryhmien kantoja syyllistyy täysin populistiseen järjestelmään ja erityisesti odottamatta, mikä on työmarkkinajärjestöjen mahdollinen kanta kansalaissopimukseen, lähtee alentamaan kansanedustajien palkkoja.

Omasta mielestäni se, mitä saan varsinaista palkkaa, vähän toistakymmentätuhatta markkaa kuukaudessa, on kohtuullinen, kunhan tässä eduskunnassa tehdään työtä. Siitä voi kuitenkin ottaa pois sen mukaisesti kuin yhteiskunnassa taloudellisen laman lievittämiseksi sovitaan ja siitä voi ottaa vähän enemmänkin tietysti kuin tietty progressiivinen juustohöylä edellyttäisi. Minä korostan, että siitä voi ottaa sen mukaisesti kuin muiltakin.

Mutta minä en hyväksy sitä, että tällaisessa tarkoituksessa ainakaan minun palkkaani puututaan. Minä tulen vastustamaan tätä esitystä loppuun saakka näillä perusteilla. Tämä on populismia, viimeisen hädän keino hallitukselle. Minä lähden siitä, että jos täällä tehdään työtä, täällä on myös palkka ansaittu, ja lähden siitä, että vähennetään sen mukaisesti kuin muiltakin.

Herra puhemies! Mutta jotta muutkin saavat sanoa näkemyksensä tästä asiasta, minä ehdotan, että asia jätetään pöydälle ensi tiistain täysistuntoon.

Toinen varapuhemies: Kun asiaa ei ole yksimielisesti päätetty lähettää valiokuntaan, asia on jäävä pöydälle. Kehotan seuraavia puhujia käyttämään puheenvuoron pöydällepanon ajasta.

Keskustelu pöydällepanosta julistetaan päättyneeksi.

Toinen varapuhemies: Keskustelussa on ed. Aittoniemi ehdottanut, että asia pantaisiin pöydälle ensi tiistain täysistuntoon.

Selonteko myönnetään oikeaksi.

Ed. Aittoniemen ehdotus hyväksytään ja asia pannaan pöydälle ensi tiistain täysistuntoon.

Lähetetään puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti

sivistysvaliokuntaan

31) Hallituksen esitys n:o 101 laeiksi liikuntalain ja nuorisotyölain väliaikaisesta muuttamisesta

työasiainvaliokuntaan

32) Hallituksen esitys n:o 111 Suomen, Norjan ja Ruotsin välillä Pohjoiskalotin koulutussäätiön perustamisesta tehdyn sopimuksen eräiden määräysten hyväksymisestä

ulkoasiainvaliokuntaan

33) Hallituksen esitys n:o 112 laiksi kansainvälisiä konferensseja ja erityisedustustoja koskevista erioikeuksista ja vapauksista annetun lain muuttamisesta

valtiovarainvaliokuntaan

34) Hallituksen esitys n:o 113 eräiden verotusmenettelyä koskevien säännösten muuttamisesta

työasiainvaliokuntaan

35) Hallituksen esitys n:o 122 laeiksi eräiden työlainsäädäntöön kuuluvien lakien kumoamisesta ja muuttamisesta

---

36) Ed. Pykäläisen ym. lakialoite n:o 68 laiksi tieliikennelain 8 ja 86 §:n muuttamisesta

Valiokuntaan lähettäminen

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin liikennevaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Pykäläinen: Arvoisa puhemies! Lakialoitteellani haluan kiinnittää huomiota kahteen periaatteellisesti tärkeään epäkohtaan nykyisessä tieliikennelaissa.

Piennarten käyttöoikeutta laajentavan esitykseni tavoitteena on liikenteen sujuvuuden parantaminen sekä kansalaisten oikeustajun ja liikennevalvonnan kannalta hullunkurisen rajoituksen poistaminen. Metsävaurioita osoittavan lisäkilven tarkoituksena puolestaan on antaa tievironomaisille mahdollisuus käyttää nopeusrajoituskilpeä liikenneturvallisuuden edistämisen ohella myös liikenteen ympäristövaikutusten vähentämiseen.

Piennarten käyttöä koskevassa aloitteessani esitän, että myös moottoriajoneuvot saisivat käyttää tien oikeanpuolista piennarta silloin, kun se on liikenteen sujuvuuden kannalta perusteltua. Monilla maanteillä pientareet ovat niin leveät ja kantavuudeltaan riittävät, että niille voi turvallisesti väistää ohitustilanteissa. Näinhän tapahtuu usein jo nyt käytännössä. Aina on kuitenkin joukossa lainkuuliaisia ensioitkosia, jotka joustamattomalla ajotavallaan hermostuttavat muut tiellä liikkuvat.

Kun piennarten käytön laillisuutta ei ole selvästi määritelty, autoilijat noudattavat kahta erilaista maan tapaa. Lain selkeyttäminen lisäisi liikenneturvallisuutta ja ajoneuvoliikenteen joustavuutta ja vähentäisi samalla energiaa haaskaavaa nykivää ajotapaa. Sitä paitsi käyttämällä nykyistä tiekapasiteettia tällä tavalla entistä tehokkaammin ja joustavammin poistuu tarve maanteiden lisäkaistojen sekä uusien moottoriteiden rakentamiseen.

On tietenkin selvää, että lakialoitteellani en halua vaikeuttaa kevyen liikenteen asemaa. Silloin kun piennarta käyttää polkupyöräilijä, mopoilija tai jalankulkija, autoilla ei ole sinne asiaa.

Toisessa muutosesityksessäni ehdotan otettavaksi käyttöön esimerkiksi nopeusrajoituskilven yhteydessä käytettävän lisäkilven tai erillisen varoituskilven, jolla muistutetaan tiellä liikkuvia metsävaurioista. Kilpeä käytettäisiin alueilla, joilla liikenne joko merkittävimpänä tai yhtenä tekijänä aiheuttaa kasvistovaurioita. Sen tarkoituksena olisi muistuttaa autoilijoita, että erityisesti metsävaurioalueilla on noudatettava jo nykyisen tieliikennelain 86 §:ään sijoitettua velvollisuutta käyttää moottoriajoneuvoa siten, ettei sen moottorista ja muista laitteista aiheudu kohtuutonta melua, ilman pilaantumista tai muuta haittaa ajoneuvossa matkustaville tai ympäristölle. Nopeusrajoituskilven lisäkilpenä metsävauriomerkki perustelee rajoitusta ja muistuttaa ihmisen vastuusta ympäristöstä.

Arvoisa puhemies! Muistutan tässä yhteydessä, että ympäristöministeriö vaati vastikään liikenteen aiheuttamien saastepäästöjen vähentämistä ja arvioi tämän vaativan lähivuosina voimakkaita toimenpiteitä. Metsätuhoja aiheuttavat typpioksidipäästöt lisääntyvät voimakkaasti nopeuden kasvaessa. Metsävauriokilpeä tarvitaan tämän tosiasian opettamiseen autoilijoille. Kaikkein tärkeintä tietysti on yksityisajoneuvoliikenteen määrän vähentäminen, mutta se on kokonaan toinen juttu.

Ed. Karhunen: Arvoisa puhemies! Pidän ed. Pykäläisen lakialoitteen tavoitetta liikenteen joustavaksi kulkemiseksi erittäin tärkeänä ja hyvänä asiana, johon pitää kiinnittää huomiota. Piennarten käyttö ohitustilanteissa on joustavuuden kannalta hyvä asia.

Toinen asia, mihin samassa yhteydessä oikeastaan pitkälti liittyen tähän haluaisin kiinnittää huomiota, on se, että jos rakentaisimme enemmän teille ohituskaistoja, joita esimerkiksi Turun tien varressa on, emme tarvitsisi niin paljon moottoriteitä. Esimerkiksi Turun moottoritien rakentaminen on täysin turhaa lukuisten ohituskaistojen vuoksi. Liikenne on siellä näiden ansiosta nyt jo joustavaa.

Näin täällä äsken liikenneministerin paikalla, mutta on hyvin valitettavaa, että hän lähti pois, koska olisi mielenkiintoista ollut kuulla hänen kommenttejaan tähän asiaan jo tuoreeltaan.

Joustavuudesta puhuttaessa toivoisin myös jonkun kiirehtivän oikealle punaisissa valoissa kääntymistä liikenteen joustavuuden edistämiseksi elikkä kansainvälistä käytäntöä, jolloin punaisen valon palaessa turvallisesti voi kääntyä myös oikealle.

Ed. Lehtinen: Arvoisa puhemies! Mielestäni ed. Pykäläisen aloite, jossa pientareita voisi käyttää joustavammin, on erittäin hyvä ja kannatettava, sillä tämä lisää liikenteen sujuvuutta ja on varmasti kiusannut asiana itse kutakin meistä.

Sen sijaan metsävauriomerkkiin suhtautuisin varauksellisesti, koska tien pientareet ovat jo nykyäänkin täynnä kaikenlaista lippua ja lappua. Parhaimmassa tapauksessa samalla puolella tietä saattaa olla jopa kymmenen tai kaksitoista merkkiä muutaman sadan metrin välillä. Tämä on kyllä selvästikin liikaa ja vie jo autoilijan huomiokyvyn täysin toisarvoisiin asioihin.

Sen sijaan tarvitsemme myöskin autoilijoiden ja autoilun aiheuttamista metsävaurioista lisää valistusta. Se on tarpeellista, ja se tulisi järjestää sillä tavalla, että muistutus tulisi riittävän usein ja riittävän näkyvästi. Sen järjestämistä on harkittava, mutta mielestäni toisella tavalla kuin ed. Pykäläinen aloitteessaan esittää.

Ed. P u l l i a i n e n : Arvoisa puhemies! Erinomaisen miellyttävä havaita, että kokoomuksen suloiset leidikansanedustajat ovat hyvin valistuneita näissä asioissa ja ovat samaa mieltä ed. Pykäläisen lakialoitteesta periaatteessa.

Mutta ed. Karhusen äskeisen puheenvuoron johdosta haluaisin esittää kommenttina sen, että emmehän me lainkaan tarvitse mitään moottoriteitä. Nehän ovat aivan menneen ajan instituutioita ja jonninjoutavia. Puretaan ne entisetkin.

Ed. T i u r i : Herra puhemies! Kun kuuntelee keskustelua, huomaa, että ei olla tarkkaan selvillä asioista. Metsän happamoitumista aiheuttaa kuitenkin kaikkein eniten Suomessa karjanhoito, koska ammoniakkikaasupäästöt aiheuttavat happosateita. Esimerkiksi katalysaattorilla varustettu auto aiheuttaa noin kahdeskymmenesosan siitä, mitä yksi lehmä. Minusta lehmiinkin pitäisi käydä käsiksi.

Kaiken kaikkiaan katalysaattoriautot ovat aika lailla kuitenkin ratkaisseet typpipäästöongelman, tulevaisuudessa vielä sähkö- ja vetyautot enemmän, niin että siitä ei ole haittaa.

Ed. Pulliainen esitti, että moottoriteitä ei tarvittaisi ja että ne ovat vanhanaikaisia. Varmaan niitä ei Itä- ja Pohjois-Suomessa tarvitakaan, mutta täällä etelässä, missä on liikennettä, tarvitaan, koska esimerkiksi kehä III:lla on jatkuvasti hengen vaativia onnettomuuksia siitä syystä, että autoja on 20 000 vuorokaudessa. Ihmiset luulevat olevansa moottoritiellä, ja sitten tuleekin yhtäkkiä auto vastaan. Kyllä moottoreteitä tarvitaan.

Ed. P y k ä l ä i n e n : Arvoisa puhemies! Tiurille haluaisin sen verran sanoa, että vaikka lehmätkin aiheuttavat ongelmia, on myös todettu, että metsävaurioita ja muita kasvustohäiriöitä aiheuttavat pakokaasupäästöt. Ennen kuin me pääsemme typpi-, vety- ja sähköautoihin, olisi syytä harjoittaa ns. kansalaiskasvatusta eli muistuttaa myös autoilijoita, etteivät nopeudet kasva liian suuriksi. Kehä III:n ruuhkaongelmat ratkaistaan sillä, että pyritään siirtymään pois yksityisautokannasta ja keskittymään tehokkaaseen joukkoliikenteeseen.

Ed. K a r h u n e n : Arvoisa puhemies! Itse asiassa ed. Tiurille olisin melkein samoilla sanoilla vastannut kuin ed. Pykäläinen jo vastasikin, että kehä III:n ruuhkia pystytään varmasti rajoittamaan sillä, että saadaan joukkoliikenne toimivaksi ja supistetaan sillä tavoin vapaaehtoisin toimin pääkaupunkiseudun yksityisautoliikennettä.

Vielä palatakseni metsävauriomerkkeihin, joihin myös ed. Lehtinen puuttui, on ollut havaittavissa, että esimerkiksi sikäli turvallisuutta edistävät valkoiset heijastintolpat teiden reunassa talvi- ja pimeissä olosuhteissa näkyvyyden parantamiseksi ovat totta kai parantaneet sitä, etteivät ihmiset aja ulos tieltä. Mutta tämä on lisännyt huolimattomuutta liikenteessä ja saanut ihmiset ajamaan keskemmällä ja kovempaa ylimääräisten kapistusten johdosta, joita tien pientareella on.

Ed. T i u r i : Herra puhemies! Tilanne on se, että typen oksidipäästöistä kymmenen vuoden kuluttua yksityishenkilöautot aiheuttavat ehkä enää vain 10 prosenttia, energian tuotanto ehkä 3—40 prosenttia ja yhtä suuren tai vähän suuremman osan aiheuttavat juuri joukkoliikennebussit ja kuorma-autot, koska niissä typen oksidipäästöt ovat aika suuret eikä niitä kovin helpolla pystytä huomattavasti vähentämään, jos ei päästä eroon dieselautoista. Ei tässä joukkoliikenne auta. Eikä yleensäkään Suomessa ole joukkoja, niin että joukkoliikennettä voitaisiin kovin tehokkaasti harrastaa esimerkiksi kehä III:lla, joka on jo kaukana Helsingistäkin. Kyllä siellä kuljetaan muilla vehkeillä.

Ed. P u l l i a i n e n : Herra puhemies! Kun tämän eduskunnan pöytäkirjaan ei ole tullut aikaisemmin merkittyä kommenttia ed. Tiurille nimenomaan äsken mainittuun kysymykseen, totean, että dieselmoottorit pitää yksinkertaisesti kieltää ja siirtyä bensakäyttöisiin ja niihin laittaa katalysaattorit myös silloin, kun on kysymys linja-autoista. Silloin ed. Tiurin toistuvasti esit-

tämä peruste dieselajoneuvoihin nähden ja siihen, miksi joukkoliikennettä ei saisi olla, poistuu.

Ed. Lehtinen: Arvoisa herra puhemies! Ed. Pulliainen kiinnitti huomiota dieselautojen aiheuttamiin päästöihin. Toteaisin tästä, että dieselautot ovat kyllä merkittävä saastuttaja, mutta jo nykyistä huomattavasti parempaan tilanteeseen päästäisiin sillä, että dieselautojen moottorit säädettäisiin oikein. Joka päivä näkee liikenteessä lukuisia sellaisia dieselautoja, joista tulee mustaa savua takaa. Se on merkki siitä, että säädöt ovat autoissa pielessä.

Mielestäni olisi hyvin toivottavaa, että esimerkiksi poliisi rupeaisi suhtautumaan ympäristölle haitallisiin autoilijoiden toimenpiteisiin selvästi nykyistä tiukemmin. Käytännössä tämä tarkoittaisi, että joutokäyntikieltoa valvottaisiin tarkemmin kuin nykyään. Toiseksi se tarkoittaisi, että myös huonosti säädetyt dieselautot pysäytettäisiin ja annettaisiin kehotus mennä säädättämään moottori oikealla tavalla.

Ed. Tiuri: Herra puhemies! Jos dieselautot kiellettäisiin, silloin tulisi vastaavasti huomattavasti enemmän hiilidioksidipäästöjä, mikä on vielä pahempi. Siis se ei ole järkevä ratkaisu. Raskas liikenne tarvitsee ilmeisesti dieselmoottoreita ja linja-autot myös tarvitaan maanteillä. Sen sijaan keskikaupungilla on järkevää käyttää kaasubusseja ja jakeluliikenteessä sähköautoja. Mutta dieselautoja voidaan varmaan parantaa ja niitä parannetaankin. Ei tässä tosiaan sillä konstilla typpioksideista eroon päästä, että yksityisiä henkilöautoja vain silmälläpidetään.

Esimerkiksi moottoriteiden rakentamisasioissa on kokonaan unohdettu, että ne eniten palvelevat kuitenkin juuri tavaraliikennettä ja vastaavaa, joka tarvitsee nopeita yhteyksiä. Siitä syystä yksityisten henkilöautojen jatkuva arvostelu tässä suhteessa, että ne tarvitsevat moottoriteitä, ei pidä paikkaansa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään liikennevaliokuntaan.

37) Ed. U. Anttilan ym. lakialoite n:o 69 laiksi tieliikennelain 14 ja 32 §:n muuttamisesta

Valiokuntaan lähettäminen

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin liikennevaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. U. Anttila: Arvoisa puhemies! Hyvät harvalukuiset edustajatoverit! Tämän lakialoitteen tavoitteena on parantaa eräs keskeinen ongelma tieliikennelainsäädännössämme. Lakialoitteen toteutumisen myötä pyöräilijän asema liikenteessä paranisi ratkaisevasti. Aloitteessa yksinkertaisesti esitetään, että laillisesti suojatietä tai pyörätien jatketta ajavan pyöräilijän ei tarvitsisi väistää oikealta tulevaa ajoneuvoa.

Epäkohta nykyisessä tieliikennelaissamme on käynyt ilmi pitkässä oikeusprosessissa, joka päättyi korkeimman oikeuden päätökseen viime kesäkuussa. Tämä päätös sai aikaan sen, että nykyistä tieliikennelakia on tulkittava siten, että laillisesti suojatietä pitkin ajoväylää ylittävän pyöräilijän on väistettävä oikealta tulevaa ajoneuvoa. Kuten aloitteen perusteluissakin on mainittu, tämä vaatimus on melko kohtuuton.

Voidaan kuvitella esimerkiksi tilanne, jossa aikuinen ylittää jalan ajoväylää suojatietä pitkin, jolloin ajoneuvon kuljettajan on häntä tarkkaan väistettävä. Jos taas perässä tulee polkupyörällä ajaen pieni lapsi, niin tämän lapsen on tunnettava tieliikennelaki. Tämä on siis kärjistetty esimerkki.

Koska monet pyöräilijät ovat alaikäisiä eikä heillä ole kovinkaan syvällistä käsitystä tieliikennelainsäädännöstämme, näemme vihreiden ryhmässä laajemminkin, että tällaisella tieliikennelain muutoksella parannettaisiin pyöräilijän asemaa ja erityisesti näiden ryhmien asemaaa, jotka eivät vielä ole päässeet perehtymään tielainsäädäntöön.

Ed. Aittoniemi (vastauspuheenvuoro): Herra puhemies! Täällä on aina kunnioitettava kansanedustajan näkemyksiä ja aloitteita. Ed. U. Anttilan ei pidä loukkaantua, jos tavanomaiseen tapaani totean, että tämä ehdotus toteutettuna minun mielestäni hyödyttäisi kyllä vain hautaustoimistoja ja kiviveistämöitä.

Ed. Nikula: Herra puhemies! Liikennevaliokunta on nyt saamassa kaksi liikenneturvallisuuteen merkittävällä tavalla vaikuttavaa aloitetta, jotka perustuvat siihen, että eri liikenne-

muotoja on arvioitava suhteessa muihin niiden omien edellytysten mukaisesti ja tällä tavoin parannetaan liikenneturvallisuutta. Ed. U. Anttilan aloitteessa tarkoitettu oikeustapaus oli todella kesällä, ja me odotimme ryhmässä jonkin aikaa, että hallitus reagoisi näin vakavaan uustulkintaan. Kysymys on juuri siitä.

Kesällä tuli eduskuntaan yksi hallituksen esitys tieliikennelain muuttamisesta. Siinä pohditaan pysäköintilupia, sinänsä tärkeä asia vammaisille, moottorikelkkailua ja pysäköintivalon muuttamista etuvaloksi. Tämä on hallituksen liikenneturvallisuuspolitiikkaa. Täytyy nyt sitten aloitteiden pohjalta saada liikennevaliokunnalle työtä todellisen liikenneturvallisuuden edistämiseksi. Toivoisin, että liikennevaliokunta todella nimensä mukaisesti paneutuu tieliikenteen turvallisuusasioihin.

Ed. U. Anttilan aloite koskee yhtä hyvin bensiiniautoja kuin dieselautojakin, siinä suhteessa eroa ei ole, olkoonkin että vanhan määritelmän mukaan herrasmies on sellainen, joka ei aja dieselillä eikä käytä pitkiä alushousuja.

Ed. U. Anttila: Arvoisa puhemies! On sinänsä kiinnostavaa, että ed. Aittoniemi aina uskollisesti jaksaa kommentoida erilaisia esityksiäni ja aloitteitani. Mitä tulee hautausurakoitsijoihin, en todellakaan usko, että jos tästä muutosesityksestä tulisi oikeuskäytäntöä, se sen kummemmin lisäisi kolareita. Enpä tiedä, millä perusteella ed. Aittoniemi ajattelee, että pyöräilijät ryhtyisivät sen kummemmin ajelemaan holtittomasti. Toki on selvää, että kaikkien liikenteessä liikkuvien tulisi toimia vastuullisesti, niin toki pyöräilijöidenkin. Käsittelyssä oleva lakialoite parantaa heidän asemaansa, koska yhtä lailla niin pyöräilijä kuin jalankulkija on suojatiellä havaittavissa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään liikennevaliokuntaan.

38) Puhemiesneuvoston ehdotus eduskunnan työjärjestyksen muuttamisesta

Valiokuntaan lähettäminen

Toinen varapuhemies: Puhemiesneuvosto ehdottaa, että asia lähetettäisiin perustuslakivaliokuntaan.

Keskustelu:

Ed. Pulliainen: Arvoisa puhemies! Puhemiesneuvosto ehdottaa eduskunnan työjärjestyksen muuttamista niin, että erikoisvaliokunnan käsitellessä sellaista lakiehdotusta tai muuta asiaa, joka koskee erityisesti saamelaisia, olisi varattava heidän edustajilleen tilaisuus tulla kuulluiksi, jollei jotakin erityistä syytä ole poiketa tästä.

Arvoisa puhemies! Tämä on erinomaisen hyvä aloite, mutta mielestäni 16 §:ää voisi tässä yhteydessä vielä pikkuisen rustata parempaan suuntaan. Nimittäin mielestäni tässä olisi erinomainen tilaisuus tavallaan korostaa saamelaisneuvoston, siis saamelaisten demokraattisesti keskuudestaan valitseman neuvoston, statusta. Ehdotan merkittäväksi näin: "Käsitellessään sellaista lakiehdotusta tai muuta asiaa, joka koskee erityisesti saamelaisia, erikoisvaliokunnan on, jollei erityisistä syistä muuta johdu, varattava saamelaisneuvostolle ja muille saamelaisten edustajille tilaisuus tulla kuulluiksi." Tämä olisi oiva osoitus valtaväestön arvostuksesta saamelaisia kohtaan ja korostaisi saamelaisneuvoston asemaa ja toiminnan mielekkyyttä suomalaisessa yhteiskunnassa.

Keskustelu julistetaan päättyneeksi.

Puhemiesneuvoston ehdotus hyväksytään ja asia lähetetään perustuslakivaliokuntaan.

Pannaan pöydälle puhemiesneuvoston ehdotuksen mukaisesti ensi tiistain täysistuntoon

39) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 27 (HE 72)

40) Valtiovarainvaliokunnan mietintö n:o 28 (HE 81)

41) Talousvaliokunnan mietintö n:o 12 (HE 83)

Toinen varapuhemies: Eduskunnan seuraava täysistunto on ensi tiistaina kello 14.

Täysistunto lopetetaan kello 16.07.

Pöytäkirjan vakuudeksi:

Erkki Ketola